

«Որքան կըցանկանայի ծանօթանալ զեր-

իշխան դեմքերի հետ. որքան պիտի օրհնեմ—
դուք էլ ինձ հետ շատե՛ք—հեր սրբազան (սիկիւն,
ի՛նչո՛ւ սուրբ չէ՛ք գրել) անունը, երբ սրտիս
միտք իր ձեռք կատարէի: Ո՛րքան ուրախացայ տես-
նելով իշխ. Թումանյանի պատկերը Բաղդադէպի
մէջ. հապա իմ յիշածներէնը, պիտի չըտնօր
հետզհետէ, միթէ դժուար է դիմել նոյն իսկ այդ
հեղինակներին և ստանալ լուսանկարներ ինչ
նաև կարեւոր կենսագրական տեղեկութիւններ:
Անհամար պիտի սպասեմ, որ յարգելի իմ խոստը-
հապայ ինչպէ՛ս:

Ի՛նչ կասէք, ընթերցող, այս սիւն-
բիւլ նամակին: Աս գոնէ ցաւում եմ, որ
այս «Թերուս տիկնոջ» (ինքը նամակա-
գիրը այսպէս է կոչուում իրեն) նամակը
չի գտնուում «Արտէմիտի» մէջ, մի քանի
աւելորդ էջերով աւելի ևս ստուգաբանե-
լու այդ՝ «XX-րդ դարու թերուս կա-
նանց օրգանը»: Սակայն աւելի ցաւա-
լին իրօք այն է, որ Հայ-Տիկինը ուզում
է հրապարակի վրայ տեսնել տ. տ.
Բէգ-Յովսէփեանի և Պէյերեանի կենսագ-
րութիւնները, այն միակ պատ-
ճառով, որ մի երկու յօդուած են գրել
Արտէմիտում և Բագմապետում: Հրապա-
րակ են եկել վերջին տարիներս մեր
հայ տիկիններից և օրերգներից ոմանք,
և գրում են «Իրենց» օրգանում, թէ
ինչ—իրենք էլ չգիտեն: Յիրաւի՝ մարդ
ապշուած է տեսնելով թէ ինչպէս «աւի-
աշկարայ» ցուցամուկութիւնը քայլում է
հրապարակի վրայ, և որ աւելի վատն է,
գովեստների արժանանում: Մենք ճա-
նաչում ենք թէ Կարուս և թէ Աղէք-
սանդրապետում, թէ Ներսէսում և թէ
Թիֆլիզում հայ տիկիններ, որոնք թէև
ցուցամուկութիւն չեն արել, մի երկու
յօդուած չեն թխել: Բայց դադարաւոր-
ական տիկնոջ իսկական տիպար են ներ-
կայացել. որտեղ անդ մէկը տեսել՝ իս-
կոյն օգնութեան հասել, աղքատ դուրս
պահել, խնամել, դպրոցից գրկաւածի
հանդիպել՝ հոգ տարել, որ և է դպրո-
ցում տեղաւորել, հարեան յուսահատ
ընտանիքին օգնել, և այլն... և այս բոլորի
հետ, իրենք իրենց կերպերով իրաւ
հակել, իրանց ձեռքով իրանց երեխանե-
րին դաստիարակել: Հայ տիկին, այդ ինչ-
պէս է որ ձեր քաղաքացի տիկին Աս-
տանեանին չէք ճանաչում. ինչպէս է որ

Մառի Պէյերեանին և Բէգ-Յովսէփեանին
ճանաչում էք իրենց գործերից և ցան-
կանում էք Գեղուսի մէջ տեսնել նրանց
կենսագրութիւններն ու նկարները, իսկ
տիկ. Վոստանեանին— ոչ: Սակայն, հայ
տիկին, ձեզ չենք մեղադրում. տիկին
Վոստանեանն է մեղաւոր, որ Մառի Պէյ-
երեանին ու Բէգ Յովսէփեանին պէս ճշու-
ճաւն և որոտնդոտ յօդուածներ չի գրել
Արտէմիտում, այլ նստել, մեր մանուկնե-
րի համար «մանկական թատրոն» է
կազմել, «2-րդական առաջադէպ» է
«Որսի գնդակ» և ուրիշ, մօտ տասնի
չափ թարգմանութիւններ արել, որ հայ
մանուկները կրնան իրենց մայրիկների
թխած կամ մուրացած յօդուածները
չըճանականան, էլ իր մանկական գրքերը
ձեռք առնեն. իսկ այսպիսի մի չարամիտ
տիկնոջ ձեռք քաղաքում ի հարկէ: Գուր-
բաւումը ունիք չը ճանաչել, կամ ճա-
նաչէք էլ—անունը չը տալ: Արդար լի-
նելու համար, ինչպէս ասացիք, հայ
տիկին, մենք ձեր նամակի առթիւ միան-
գամից ձեզ չենք մեղադրում: Ձեզ մե-
ղադրելու համար հարկաւոր է նախ
«Արտէմիտին» իր արժանի տեղը տալ:
Wie singen die Alten, so zwitschern
die jungen.

Յ. Թադևոսեան

Ք Ն Ն ա դ ա Տ ա կ ա Ն

«Սուրհանդակ» «Թերթի» մէջ կար-
դում ենք հետևել:

«Պետերբուրգի համալսարանի պրոֆէսոր
Մարք, որ հայ լեզուի նկատմամբ լուրջ աշխա-
տութիւններ ունի, այս անգամ հրատարակել է
հայ գրաբար լեզուի քերականութիւնը, որ հա-
մալսարանական ունիւթիւնների համար էլ կա-
րեւոր է:

Մեր լեզուի (հայերէն) հնդեւրոպական
կամ արիական ցեղակցութեան կարծիքը դեռ
վերջնականապէս ընդունած չէ գիտնականների
կողմից, թէև ընդհանրացած ենթադրութիւն է:
Պրոֆ Մարք իր կատարած նոր հետազոտու-
թիւններով այն կարծիքն է գոյացրել, թէ մեր
գրաբար լեզուն միայն հնդեւրոպական կամ
արիական ճիւղից չէ բաղկացած, այլ այդ ճիւ-
ղի հետ խառնուած է նաև լեզուագիտական առ-
յայտ մի ընտանիքի մնացորդը: Մինչև այժմ

գիտնականները ուշադրութիւն չեն դարձրել
այդ մնացորդի վրայ, որովհետև նրանք հայ
լեզուն ուսումնասիրել են միայն հնդեւրոպա-
կան լեզուագիտական ընտանիքի ցեղակցութեան
տեսանկէսից: Պրոֆ. Մարք իր կատարած հե-
տազոտութիւնների միջոցով հաստատել է թէ
մեր լեզուն, մի կարգ էական կողմերով ազգա-
կանութիւն ունի վրացերէնի հետ: Այս մասին
մի աշխատասիրութիւն ունի նա պատրաստած,
բայց դեռ հրատարակութեան տալու մտադրել
չէ: Եւրոպացի գիտնականները, ըստ Մարքի
գիտ խորապէս չառաւմասիրած մեր լեզուն,
մեծ սխալի մէջ են ընկել, միայն հնդեւրոպա-
կան լեզուագիտական տեսակէտից քննելով նրան:
Մարքը չէ ուզում կրկնել այդ սխալը և ասում
է որ շատ պարագաների մէջ բոլորովին կոյս
մնացել է հայ լեզուն հին, միջին և նոյն իսկ
նոր դարերի բաղաձիւղը: Գրաւոր յիշատակա-
բաններում: Մեր բարբառները դեռ պէտք եղածի
պէս չեն քննել և մինչև որ կատարեալ ուսում-
նասիրութիւն չըլինի, չէ կարելի հայ լեզուի իս-
կական քերականութիւնը հասկնալ:

«Արտիմիտ» հայ կանանց օրգանի մէջ
տպւած է մի գրախօսութիւն «Բաները»-
ի մասին, և որովհետև եղան դանազան
առարկութիւններ, թեր և դէմ կարծիք-
ներ այս հանդիսի մէջ գետեղած բա-
նաստիղծութիւնների մասին, հետաքրքիր
է մեր ընթերցողներին՝ հաղորդել նաև
«Արտիմիտ» կարծիքը:

«Բաների» բանաստեղծական բաժինը,
ըստ երևոյթին—ասում է «Ներսէսի» բառ-
կան հարուստ և, ըստ պարունակութեամբ՝ բա-
ւական նիհար և ճղած: Ռուսական «Եր-
եղաբար»-ների մեծամասնութիւնը բանա-
ստեղծութեան մէջ, չըգիտենք քի. ի՛նչո՛ւ:
միտք մէկ ուժով կաղ ին: Ն. Ս. «Հա-
լածած ուղեկաններում», նոյնպէս և Յովհ.
Թումանյանի «Պանդուխտ եւ քոյրիկ»-ին մէջ
աչ ցնցող ջիւղ կայ, մէկ լալկանութիւն, մէկ դար-
թութիւն. կարելի չէ այդ ձևի բանաստեղծու-
թեան ուրիշ անուն գտնել. անգոյն բանաստեղ-
ծութիւն պէտք է կոչել այն, որ գրողը սոսկ
ոտանաւոր գրած լինելու համար է գրել...
Քիչ աւելի հեռու, խօսելով Նարեկ-
եանին այն բանաստեղծութիւնների մա-
սին, որոնց դէմ այնքան յարձակումներ
եղան ռուսահայ թերթի մէջ, և որոնց
չափերը «բառերի կոյտի», այլ և «յի-
մարութիւններ» կոչելիք, «Արտիմիտ»
ասա թէ ինչ է ասում:

Բաների բանաստեղծական բաժնի մէջ
ամենից հոգի և կորովի աղերս պ. Եսայան:

նին է վերապահում. թող ինչ կուզեն՝ ասեն,
բայց և այնպէս, Եսայանի փրկարարը և կա-
տարած յոյզերի մի դէպ է, մի ուսուցիչ է շար-
ձըրկող մտքի, որ պայթելու մօտ է, իրաւ, թէև
նրան կարգացողին էլ է շարձարում, բայց խո-
րունկ է: Մի թերութիւն սակայն որ ամէնքից
էլ նկատու է և կարող է ուղղել—չարադա-
սութեան ձեւաշրջութիւններ, յաջորդական մակ-
բայներ և բառերի բարդութիւններ մի քիչ
չափազանց են:

Այս նոյնը ասած էր նաև «Տարապի»
մէջ:

Նոյն թերթում կարդումներ մի կու-
րիօք: «Արտիմիտ» խմբագրութեան օրերգ
Մառի Պէյերեանը ամուսնացել է պ.
Ալիօ Նազարեանի հետ և վերջինս,
«արտի յօժարութեամբ ընդունեց այսուհե-
տև կոչել իր կնոջ ազգանունով՝ Աւօ Պէյե-
րեան»...

«Ազգագր. Հանդէսի» վերջին հա-
մարում, պ. Ներսէս Լալայեանի «Բոր-
չալուի գաւառ» ուսումնասիրութեան
մէջ՝ Լօշտակ բոյսի մասին կարդում
ենք հետևեալը:

Լօշտակ (Bryonia Alba). Այս բոյսի տե-
րեւորին՝ սիրելի դարձնելու, իսկ արմատներին՝
ամեն տեսակ հիւանդութիւն բուժելու յատկու-
թիւնն են վերագրում: Մեր արմատը հանելու
համար բաւականաչափ փորում են, ապա մի
թոկ կապում արմատից՝ և ծայրը ամրացնում
եօթն օր քաղցած պահած մի շան վզի և շանը
ծնծում, որ քաշէ հանէ: Ասում են որ արմատը
դուրս գալիս այնպիսի մի սոսկալի ձայն է հա-
նում, որ շունը երկեղից ստակում է: Մարդն
ևս չի աղաւթի մահից, եթէ կամենայ ինքը
հանել:

Յետոյ բերած է բոյսի լեզնդան:
Մէջ բերեցինք վերոյիշեալ կտորը, ի
հաստատութիւն մեր «Տարապի» անցեալ
համարում ասածների:

Հանկալի էր, որ պ. Վրադիլին տե-
ղեկութիւն տալին Արտէս վարդապետից
չատ աւելի տեղեկալ մարդիկ, օրինակ
հէնց «Ազգ. հանդիսի» խմբագրու-
թիւնը:

—Մի արմնայ, Խօվանէ. չիմ ասում, ախպէր,
կարծա՛ գաղէթները, կօսէ. դաղէթը վնաս է, չէր գո-
լովին էլ է դանդաղ:

—Այնքան տղիս տղայ, բաս հանար չիմ անում,
էլի, Կարապետ, արմուլն գլուխս լսից...

—Էսէնց, ախպէր, ի էլիմ ժուգ պէլացած մնացի,
վերջը մի քիչ ինձ հաւաքեցի ու մոկումս դրի, վուր
մէ լաւ, վունցոր օրէնքն է, լաւամբ ու ցիլիսի հիդ հաւ-
օրիմ:

Ամութ. ամութ մի քաղցում ենին:

—Դրո՛ւստ է, Սուրբիօ,—հարցրի վուրթում:

—Հա, մամի ջան, այն հէնց էս Տարապումն էլ է
գրած:

Ախպէր, չուրս չէր կարգացի, էլի աչկիս չէի
ասում: Տէր Աստուծ, Տէր Աստուծ, էս ինչ օրին հա-
սանք:

Հէյ գիդի առաջւան ժամանակները, հայրիկ հայրիկ
վուր փճացաւ. արա քրիստոնէութիւնն ու բարեպաշ-
տութիւնը էնչախն էր այ. ամէնքի սրտումը երգողն
ու աւանդ էր թաքստուրում:

Տօ, հիւսու ուր իս գնում, Սէյդաթութումն էինք
կենում, թուրքերու թաղը. քանի շէր շարական ասե-
լով մկրտած էրէխալ ինք անցկացրի մէշիթի՝ դռնովը.
ինքը մօլան վուտի լրայ է կանչին ու շորաւուրի է:
էնէնց էլ քանի շէր Նովրուդի ու Բայրամի օրը բայ-
րադնիով, դուռնով ու մուղիկով միլ դուշնօքը, Սի-
նի քուշօքն ին անցլացի թուրքի համբարն ու գնա-
ցի իրանց կօնսուլին շուրաւուրի. էնէնց էլ մինք «բայ-
րամըն ինք օլտուն, կարգաշ» ասի:—Վահ, վահ, գնա
էսքան էլ հարկնութիւնն ու մարկութիւնը չըբիւ, վի-
րացի է:

Ֆ է Լ Ի Ե Տ Օ Ն

Ե Օ Ր Դ Ա Ն Ի Խ Ա Ր Ա Ր Ը

Անցած կիրակի լաւ կուշտ հացս կերած՝ մի
կնքաւորի հիդ նարդի էի խաղում. մէկէլ տէհնիմ իմ
միշխակ տղես՝ Ստէպկօն, վունցոր շուրդուլ, տուն
ննդաւ գաղէթը ձեռնի ու ուրախացրից: «Մամի ջան,
այն Տարապումը բու գիրը ապիլ ին. թէ չիս ասում
տիս, տալն էլ անունդ է դրած»:

Ձիգ գրուտն ախիմ, խիստ ուրախացայ. մարթս
վուր իր գրածը տալած է տեսնում, ուրիշ հանգի է է-
րէվում աչկումը, մայինց էնէնց տալածը կօսենաս դը-
բուտ ըլի ու աւետարանի կուրքին ըլի գրած:

Էլի իմ ասում, հախ Աստու, սրտումս լաւ փը-
քեցայ, ամա կնքաւորիս մօդ գլուխս մէ քիչ ծանդը
բռնեցի: «Արա վուրթի, կարգա, տեսնիք գիլի ին տալի
թէ մէշ ու մէշը խուղիլ ին»—ասի Ստէպկօն:

Ստէպկօն հէտի կարթաց վունցոր ջուր: Կնքա-
ւորս վուր իմացաւ, վիթ թուաւ տիղմէն, գառիլը չը-
պրտից՝ ուսիլ խիլից ու ասաց. «վահ, մաշալլայ Եօվանէ,
լաւ իս գրի, խապէր, Ես ու իմ հորին, կօսէ, խեղօք
քան իս գրի: Ախպէր, քու գրածեմէն ուլքի շատ բան
մացայ, քանց թէ էն մէկ էլ խուղը խուղը գրածնե-
րեմէն:

—Էհ, ինչ անինք, ախպէր, աւելի յուսում
չունիմ, ասի:

—Հա, ինչ իմ ասում, Եօվանէ, վրայ բերից ուս-
տա Կարապետը, էտ կի չէ, կօսէ, հիմի չիմ կանայ

մէ փիս մարթու, վունցոր լաղաթն է, չչալիս, հօ քիլ
գաղիթումը գրիլը դաստուր ին տալի, կօսէ:

—Ով է, ինչ մարթ է, ասի, ախար Ես ինչ դաւի
ունիմ չչալիլու, էդ կլեւտուգնիկ մարթու փէշակ
է: Լաւ, ախար ինչ է արի, աղգ չունէ:

—Աղգը չիմ գիլի, ամա ասում ին հայ քրիստո-
նեայ է, կօսէ:

—Թէկուդ հէնց Միթունի, դուն ինձ ասա բանն
ինչումն է, ինչ է արի:

—Ինչ է արի... վահ, չիմ իմացի, կօսէ, սաղ
քաղաքը գրա վրէն է խօսում ու դուն գնա քաղկու-
մը չիմ ասիլում, կօսէ:

—Թէ ինչ:

—Էլ ինչ ինչ. էս տարի էլ Եօրգանան չունինք,
կօսէ:

—Ինչ է ասում. դիժ իս, տօ, վրայ բերի:

—Դիժը դուն իս: Մէ անգա՛ն դի, իժում կու
տեսնիս գիժը ին իմ թէ էն մունդուէկը: Մուլքաւորի
նիդ քուշումը հօմ գիլիս, վուրաղանց հէրու ջրօխնէրի
թափուլն անցկացաւ:

—Հա, գիլիմ, իժում:

—Իժում էն վուր թուրմէ էտ անպիտան մար-
թու մուլքն է էլի. (աղղը լիզիւս Ծէրին է) հիմի հու-
լաթութենի է գլուխը դրի, ձամիէն տախտիկ է ու
խալիլին չէ ուղում թուրի անցկանան. «Իմ մուլքն է,
կօսէ, իմ քէփն էսէնց է ուղում, կօսէ»:

—Է՛, ձեռը վիկալ թէ քու Աստուծը կու սիրիս,
ասի. գնա էտ հանգի էլ քրիստոնեայ մարթ կուլի աշ-
խարհում, վուր էտ օրւան պէս սուրի օրը անպատու:
Է՛, խիլքդ վիզդի է, Կարապետ, Գրիստուսի մկրտու-
թիւնն է, հանաք մասնաբաժնիս չէ, ասի:

Նամակ Պարսկաստանից

Քաղաքի, 8 դեկտեմբերի

Նրբ մարդ մտնում է գլուխը—ուղեղը մի շրջանակի մէջ, երբ մտածումները սահմանաւորում է որոշ գծերով, երբ բացի իւր գաղափարով ծրագրւած ուղեւայրի իւր փրկութեան ճանապարհ չի կալուածում տեսնել, զգալու է այդ նախապաշարածի հետ գործ ունենալ: Ընդհանուր երբէք չի կարող համոզւել, թէ հաշիւը իր կարող է դրախտ մտնել, քանի որ նրա դաւանանքով ալքայութեան բանալին Քրիստոսը նախասահմանել էր միմիայն Հուսիսի պապերին, մնացեալներին դժուրը յատկացնելով: Մարդ որքան որ վիճէ սահմանաւորւած ուղեղ-մարդու հետ, զուր է նրա գլխում իւր դաւանանքը այնպէս է մարմնացել— ունակացել, որ առողջ դատողութիւնը չի կարող ներգործութիւն ունենալ: Միւս կողմը երբէք չի կարող համոզւել, որ ջնջանքներում քրիստոնեան կարող է տեղ ունենալ, քանի որ այս միտքը կարող է հիմնովոր տալով նրա դաւանանքը:

Այսպիսի մի շրջանակի մէջ է խրած պ. Մարտիրոս Յարութիւնեանցի և թայֆէի գլուխը, որոնք չեն կարող իրանց շնչ-տոնդներին ոչ միայն յարգել, ոչ միայն չափել, այլ զոնէ չհաշիւել: Իսկ թայֆէականութեամբ կուրացած—միակողմանի տեսութիւնը պարզ է, երբէք համոզեցուցիչ չի կարող լինել առողջ, ազատ դատողութիւն ունեցողի համար, որոնք մարդկային ամէն քայլափոխը առաջառ քննութեան են ենթարկում և ամէն բանի միջավայրը ուսումնասիրելուց յետոյ են միայն եզրակացութիւնները տալիս անկողմնապահ դատաստանի:

Պ. Մարտ. Յարութիւնեանք մեր թեմակալ Նիզիէ Ժ. Վ. Մուրադեանի քաղաքականութիւնն է անարգում և պահանջում է, որ նա անպատճառ Միւթարեանի և Սարաջեանի նման դիրք ստեղծի, բայց չի ուզում քննել ներկայի

պարագաները և միջավայրը: Սրանից չորս հարիւր տարի առաջ ծախեց Սուլթ. Մէհմէդը իր քաղաքականութեան ծառայեցնելու համար ստեղծեց Վ. Պոլսի հայոց պատրիարքարանը, նրան հրովարտակներով զանազան արտօնութիւններ չնորհելով և զուգակշիռ յունաց պատրիարքի դէմ: Չորս հարիւր տարի թուրքերը ընդհանրապէս յունաց պատրիարքներին ճնշում էին, իսկ սրանց հակառակ հայերին առաջ քաշում նորանոր հրովարտակներով: Փառասունը չորս տարի առաջ էլ հայ եկեղեցու յատուկ սահմանադրութիւնը վաւերացրին, բայց այս բոլորը չարգելեցին Համիդ Բ.-ին, որ նա հալածէ հայ ազգը և պատրիարքարանը, ոտնատակ տալ իր նախորդների չնորհած հրովարտակները, բարձրացնել յունաց պատրիարքի յարգանքն ու արտօնութիւնները: Փաղաքականութիւն, որ արեւելքի անսահման պետերը գործադրում են ժամանակի պահանջի և իրանց չափի համեմատ:

Փոփոխւած քաղաքականութեան առթիւ այնքան մեղաւոր է երկրի օդը, հողը, ջուրը և բուսականութիւնը, որ քան այդ միջոցին պաշտօնի մէջ գտնուող: Բայց կոյր թայֆէականը միայն, փոխանակ հշտարտութիւնը խոստովանելու, պարագաները որոշելու, քաղաքականութեան փոփոխութիւնը վերագրում է որեւէ պաշտօնեայի անտալտ գործունէութեան և սկսում է նրան հարածել, նրան հայոցիւ, տեսնելով աղայական, անկարող, անհաստատ համոզմունքի տէր, կրքերի գերի, փոքրնոգի, ուրիշի գլխին նստող և այլն և այլն, որպէսզի ճնշի, ստիպէ անպայման իր թայֆէի գերին ընկնելու, կամ տապալելու: Նի՛ք ի՛նչ Բէթի գործի պարագաները չբմբայնէր Միւթարեանցին միւշտեհիկ Հալի Միրզա Ջաւադ աղայի հետ, եթէ խելիկ գործը չըկատէր Սարաջեանցին թագաժառանգի հետ, եւ հաւատարմութիւնը, որ նրանց գործերը երբէք յիշատակութեան չէին արժանանալ, բայց Մարտ. Յարութիւնեան գիտնալով այս պարագան, ջանում է օգուտի գէպերից թեմակալ Մուրադեանցին պարսաւելու համար:

Նի՛ք Վարագի № 35 ընթերցողը լրջութեամբ ուշադրութիւն դարձնէ հէնց իւր պ. Մ. Յ.-ի խօսքերից պիտի կարողանայ համոզմունք գոյացնել, որ նա և իր թայֆէն ընտրելով գեր. Ն. Ժ. Վ. Մուրադ. Ատրպատականի թեմակալ, ձգտել են մի կոյր գործիք ունենալ, ինչպէս էր նախկին վիճ. Այվատեան եպիսկոպոսը: Բայց երբ Մուրադ. հայրը իրան ընտրող և ընտրող կուսակցութիւններին հաւասար հայեացքով ընդունեց, կանգնելով թեմակալին վայել արժանաւորութեան վրայ, չըստրկացաւ, չըզրկեցաւ իրան ձայն տուող նպատակաւորներին, դեռ աւելին, երբ նա Սալմաստի վիճակը երկնքից փրկելու ջանալիս, բաղնիք-թայֆէականների հետ, այդ ժամանակից Մարտ. Յարութ. և ընկ. սկսեց փոթորկել և պահանջել, որ իրանց ընտրած առաջնորդը կործանւի, քանի որ չի զիջանում իրանց ձեռքում կոյր գործիք մնալ:

Երբ Լիւաւայի հոգաբարձութիւնը տասը հազար թուման թողակ էր տալիս, Լիւաւայի դպրոցից պոկ չէին գալիս: Բայց երբ չնորհիւ իրանց ընկերակից—Վ. Փաշայեանի, հոգաբարձական նախաձեռնի հաղթաւ այդ կապիտալը, սպառեցան և չորացան եկամուտի աղբիւրները, հակառակ իրանց պայմանի, որ դեռ մնալու էին իրանց պաշտօնում, թողեց հեռացաւ խումբը, խոյս տուեց թաւրի-վից: Չընդունեցին ոչ միայն առաջնորդի գրաւոր առաջարկները, այլ մինչև անգամ քար դրին հոգաբարձութեան առաջ, մեծամեծ թողակ, ճանապարհի ծախս, բնակարանի վարձ և կահկարասիք պահանջելով: Յետոյ սկսեցին մեղադրել, թէ թեմակալը իրանց կաշկանդում է գանազան կանոնադրութիւններով, կամ թէ իրանք թեմակալից նշանակովի պաշտօնեայ չեն կարող լինել, այլ պէտք է նրանց ժողովրդից ընտրած հոգաբարձութիւնը հրաւիրէ:

Բայց երբ Ն. Ժ. Վ. Մուրադեանը փողոցից փողոց պարկը ուսին թափառեց, ուսումնարանի բիւզդէն դարձեալ երեք հազարի բարձրացրեց, այս անգամ էլի մօտեցան ուսումնա-

րանին: Բայց որովհետեւ արդէն ուշ էր և հոգաբարձութիւնը նոր տեսուչ, ուսուցիչներ էր հրաւիրել, փակեց նրանց առաջ ուսումնարանի չէմքը: Նրանց արբանեակներն ու թայֆէականները— ուսուցիչներ, սկսեցին դպրոցի աշակերտներին գրգռել նոր հրաւիրւած տեսչի և խմբի դէմ, աղմուկներ հանեցին եկեղեցու բակում կամ ուսումնարանի դաւթում, այնպիսի ժխտի բարձրացրին, որ պարսիկ ֆարաշները լցեցին դաւթի ուղեցին միջամուխ լինել մեր եկեղեցական գործերին:

Ո՛վ է լսել, որ 8—14 տարեկան աշակերտները իրանց ուսումնարանի տէր համարեն, իրանց ցանկացած տեսուչն ու խումբ պահանջեն, հակառակ պարագային դիմադրեն իրանց ծնողների ընտրած հոգաբարձութեան և հրաւիրւած խմբին: Ժողովուրդ, ժողովուրդ, որ գոռում էք—ո՛ր ընտանիքը, ո՛ր անձնաւորութիւնը ձեզ ձայն տուեց պ. Մարտ. Յարութիւնեանց, որ ստիպում էիք անպատճառ ձեզ տեսուչ հրաւիրել և հակառակ պարագային, սպառնում էիք չորս հոգուց ընտրած մասնախմբին շարունակել տալ աշակերտական ցոյցերը— աղմուկները:

Նւ այս բոլորը կատարելուց յետոյ, դեռ քաջութիւն ունիւր այս խայտառակութիւնների պատճառ բռնել առաջնորդին, որը երկու տարւայ ընթացքում մեզ տուեց կենդրոնական ուսումնարանի տուն, արագատիպ, և կանոնադրութիւն:

Առաջի

Մեր թղթակիցները

Քաղաքի դեկտ. 22-ին

Նաւթարդիւնաբերողներին ընդհանուր ժողովը վերջացաւ երէկ երեկոյան: Ընդամէնը ունեցաւ նա 15 նիստ: Նախապէս որոշւած էր և թոյլտուութիւն ստացւած միայն 12 նիստի համար, բայց գործի ընթացքից երևաց, որ 12 նիստը բաւական չէ բոլոր հարցերը քննելու, լուսարանելու համար, ուստի ընդհանուր ժո-

Բ Ո Ւ Ք

(Շ. Գեորգիսկոյ)

—Սա պարտաւոր եմ հսկողութեան տակ դնել տալ ձեզ, գարձաւ Մասլովը Իգնատիւն, որ նստած էր անշարժ և աչքերը յառած մի կէտի:

Իգնատը նայեց քննիչին և ի հարկէ հասկացաւ նրան, բայց տեղիցը չըշարժեց ու մնաց համարեալ թէ բոլորովին անվրդով:

—Այժմ քեզ կըտանեն տեղական կառավարութիւնը, շարունակեց Մասլովը, խոյս տալով զբաղուի խօսքից, — Լսի՛ր կարգադրութիւնս:

Յետոյ, որքան կարելի էր չտապ ու անորոշ կարգադրութիւնը նրան հսկողութեան յանձնելու մասին և նոյն վայրկեանին աւելացրեց բարձրաձայն, դառնալով տանուտիրոջ.

—Բեզպալիյին խնայեալ, անյոպաղ արձակել բանտից:

—Վերցրէ՛ք բանտարկեալին և գնա՛ք միասին աւելացրեց նա եւ ինքս կըշայտեմ Բեզպալիյին, նրա արձակման կարգադրութիւնը:

Նւ երբ դուրս եկան, Մասլովը գարմացաւ, որ հարցաքննութեան կարգադրութեամբ գրաւած չէր տեսնել թէ ինչպէս դադարել էր քամու գողոցը ու բուրբ կարելի: Այժմ ցուրտը մեղմացել էր և լուսինը իւր տփոյն լուսով փայլում էր ձեռն քուլաների և ցանկապատերի վրայ, որոնց բուրբ էր գոյացրել:

Մասլովը փաթաթւած մուշտակում, ոտքերին հագած թաղեայ կոշիկներ, ամենից առաջ էր գնում,

—է՛, հիւռու ուր իս գնում, Եօփանէ, էս տարի չէր վուր Բոլնսումը թուրքերը Սուրբ Դէվուրքի դռանը մատող էին մորթում: Արի տաս, միլիօմ սա քրիստեայ է, նա թուրք է՝ միլիօմ սրա ճակտին միռոն է քսած ու նա թլփատած է:

—է՛, միռոնի պատիւը վուր գիղենար, հօ էտ լանը չէր անի. այ խուով կենայ փիս մարթու գլխին հա:

—Լուս հիմի դրա շարէն ինչ է, տաի, բաս էս տարի էլ Եօրդան չի՛նք դուրս գնում:

—2իմ գիտի. ախպէր, վրայ բերից Կարապետը, քանիսն ասում ին միթոմ Լուսաուրչի էգեղեցեմէն ուղում ին Մնացականովի կամուրջովն անցկենան ու Գօգիլօյի նիւրքիւր կարքը կատարին, կօսէ:

—2է, չէ Կարապետ, ես էտ բանը չիմ թողնի, բու արիւր, դաշլտ կօնիմ. Շատու՛ գիղենայ, էքուցէէտ քառուն մշակ կու լունիմ, գիշիք ցերեկ կու բանեցնիլ տամ ու վանքի քուշումը վուր տուն ունիմ, հայաթի պատը կու քանդիլ տամ, սաղ սաքային կու վիկայնիմ, հաւարունը կու քանդիլ տամ, ռադ կօնիմ ու էնդուց էն ու բօլ, դայիմ սանդուխտներ կու չինիլ տամ. (տասը վուտ աւել չի բունի) ինչկիլ Քրուք ավր. թէ Կօսիս էսէնց ուփրօ սանթումն է: 2է, ես պիտի էդ տնաստծու օխտմէն գամ: Վաս. վահ, վահ, ամէն բան իմացիլ էի, ինչ փութին ասիս վերջին գամը լսիլ էի, ամո էս հանգի էլ բան չէի իմացի: Լաւ ախար հիմի ինչ է փիքը անում էդ մարդը, ով որ վուր է, մէ օր մեռնելու չէ միթօմ. իր անդէր տուը իր հիդ՝ գողումը տանէ. լաւ, բաս էլ չէ փիքը անում վուր հօրէսի դէնը էլի էքէս ունենայ քաղաքը

դուս գալու, մարթուն սալամ տալու: Քի՛զ իմ հարցնում, կնքաուր, հօրէսի դէնը եանի օրի. նաուր մարթը դրա հիդ էլի բարի լուս պիտի անէ, ախը էն բարի լուսն ու միռոնը չի խուով կենայ գլխին: Թ՛ն...մի՛ր նամուսին, ինչ օրին հասանք. մախլաս...

Հիմի ասիլ ինչ է, պարուն ջան, Ստէպկօիս դըրգումիմ, ցաւդ տանիմ, մէ մանգրամասը բանի խաբարութիւնը ինձ իմաց արան, չունքի քանի չուտ է, ուղում իմ տանու գահանային արգա գրիմ տալ ու կօնօխտօրին իմաց անիմ, վուր իմ փուղով, իմ ուստէ-քով ու մշակնիլով, իմ տան առչիւր, իմ հայաթով անցկենան ուփրօ մինձ թաշախուստով, առաչուանից աւելի մինձ հանդիսով, խաչ ու խաչաւուով, աղուհակով ամփովիլով, քըցնիլով, աւետարանով, Շատու՛ ձանի պատկիլով, սաղ քաղաքի հոգեւորականներով, համբարով ու բայրադիլով ու էսէնցութէնով փիս մարթու աչքը հանիմ:

Չէնի ճիւղիմէ, արա դու գիղիս, վուր խարարը չուտ կու դրգիս, ինչկիլ ես ու Կարապետն էլ կէհանք դուրգալ Օհանէկի մօք, տէհնիւր նրա պլանն ինչ է, ինչ մասալայ է հարկաւոր:

Մախլաս... տեսնի՛ր վաղութենով ինչ ինք դուս տանում էս փունձ աշխրբիցը:

Պատաս. Նոսովանէ.

ԱՐՏԻՍՏԻԲՈՒԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

15 դեկտեմբերի 1903 թ.

«Թատրոնում կայծակ»

դրամա 5 գործ. հեղ. գեղարվեստական Ս. Թատրոնյանի

Բժիշկ Գրիգոր Մանուկյան ծանօթ է եղել օր. Մանուկյանի հետ, որին յարգելի է եղել իրեն մարդու և սիրելի է իրեն լուսնի սիրով: Յետոյ նա ամուսնացել է վաճառական Նազարովի աղջկայ Հեղինեի հետ, գրաւորով նրա գեղեցկութիւնը և սիրուն ֆրագանսը: Սրանց ամուսնութիւնը յետոյ, ամուսնանում է օր. Մանուկյանը մի հարուստ մակերի՝ Պաւլի հետ: Հեղինեակը դուրս է բերում այդ երկու բնութիւնների յարաբերութիւնը, ցոյց է տալիս թէ ինչ ծայրայեղ իրողութիւն է հասնում ամուսնական կեանքի, եթէ ամուսնանալը հակառակ դադարների մարդիկ են:

Բժիշկը նորաւարտ իգական հայացքով, ազատամիտ և փիլիսոփայական դադարներով մարդ է, իսկ նորա ամուսինը՝ Հեղինեի փորձում և կոկետ ապրող, շուայ ծախսող և միայն իր հազուադէպ և վիզիաների վրայ մտածող: Պաւլի կինը Մանուկյանը բոլորովին նրա հակադասութիւն է. իգական մի կին՝ ունի լայն հայացքներ ամուսնական խնդիրն վերաբերելով. Ժամանակի ընթացքում նա յուսահատում է տեսնելով իր ամուսնու՝ Պաւլի մէջ կեղծ և անբարոյական մարդու արկածը:

Բժիշկը չի կարողանում ստանալ իր վերաբերել իր նախկին դադարակալից բարեկամութեամբ: Մանուկյանի վիճակին, տեսնելով թէ ինչպէս նա ամուսնում է իր ամուսնու Պաւլի ձեռքում: Բժիշկը ինքն էլ սկսում է ամուսնի իր արած վատ, սխալ քայլի պատճառով: Նրան տանջում, մտնում է այն միտքը, որ ինքը մտել է մի կեղտոտ, անպիտան, ուրիշների փողբը վատնող և ստու իրեն կեղծ սնանկ հրատարակող Նազարովի շրջանը:

Սքզա են գրամայի պիսակը և շուափի ինքնիւնները: Պիսակը վերջանում է նորանով, որ երկու հերոսներն էլ, որոնք ունեն մի մի գաւակ, իրանց գաւակների պատճառով, վաճառ են չըբաժանել իրանց ամուսնիներից և կրել բոլոր գրկանքները: Նրանք նախադատում են զոհել իրանց գաղափարները իրանց գաւակներին. վաճառ են զոհ գառնալ ամուսնիների ձեռքին... Մի վիճու, որն ամեն օր դրժադրում է մեր վերջացած կեանքում:

Նրամայի մէջ նիւթ շատ կայ, շատ նաեւ փիլիսոփայական խօսքեր կեանքի և բնութեան ստեղծագործութիւնների մասին... Տեսարաններ՝ անտառներ, սարսաղներ, երաժշտութիւն, պարտիզան շրջաններ, բայց որքան դրանք կապ ունեն գրամայի գործողութիւնների հետ — այդ միայն հեղինակին է յայտնի: Ամբողջ պիսակի նիւթը պարզում է առաջին և երկրորդ գործողութիւնների ժամանակ. երրորդի, չորրորդի մասին խօսելն անգամ աւելորդ է, որովհետեւ առանց դրանց էլ հոյա կարելի էր տանել. գոնե հեղինակը կամացի է չքել տեսարաններով բնական դարձնել պիսակը: Հինգերորդ գործողութիւնն մէջ միայն վերջանում արդէն պարզում է շատ վերջերս արդէն գրամայի նպատակը, — գործողութիւն յաւուն գաւակների: Ահա և ձեզ նոր գրաման:

Պիսակը տալաւորութիւն չըբողբեց, որովհետեւ բացի փիլիսոփայութիւններից ոչ մի գործողութիւն չունի:

Ղաւառ-Միլի

ՀԱՅԿԱՐ. ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ԹԱՏՐՈՆԻՍ

Չնայելով որ Հաւարարում վից թէ հօթերով անգամն են լաւորում այս սեպտեմբ. Լաւար-Բալարին, այնուամենայնիւ ամսոյ 21-ին էլ ծայր է ծայր լինել էր այդ թատրոնը հանդիսականներով:

Ներկայացումն անցաւ միջակ: Նորիւ Աստուի դերակատար պ. Ամօ-Խարապետի. այդ դերը նորան չի ստացում: Պ. Արաքսեանին խորհուրդ կըտանք ուշադրութիւն դարձնել խաղի բնիկացիներ, (մեծ մասամբ բայակայ է գահիճից) կարեւոր նշանակութիւն տալ, գուցէ իր կարծիքով շատ չնչին, բայց պիտի տալաւորութեան համար բաւական խոշոր երկոյթի վրայ:

Ինչ էք կարծում, որպիսի ծիծաղ կարող էր յայտնանալ ամբողջ մէջ ներքոյ յիշեալ դէպքը: Ներսէս անձն՝ Աստուի և իր հայրը յանկարծակի պիտի լսէր տաղարում են, իսկ մարդաստանը երկու քայլ հեռու գէնքը ձեռքին, ապա կարած կանոնած է, ոչ ձայն, ոչ ծուլ: Ներսէ Օրբել աղին Ներսէսի հետմեջ մասնակցութիւն յայտնել է եղել վերջին հարցում: Նա կողակ խնայողութիւնը կամ անդիմութիւնը միայն գամայն անհասկանալի է. չըբողբեք ում մեղադրել՝ օրհնութիւններ, թէ կառավարին:

Պ. Արաքսեանին բացի ոյծ, եւանդ և աջարմութիւն՝ հարկաւոր է իր խմբի մէջ խմբի մի փոփոխութիւն ևս ձեւել, իսկապէս տոտո, ուժեղացնել: Փորձած դերասանի համար վայելում է միմիայն պ. Վրդայրի և քիչ թէ շատ պ. Ամօ-Խարապետը. իսկ կանանցից՝ պ. Արաքսեանը ու Չարէլը: Ինքը՝ պ. Արաքսեանը (երեւի իր խաղում ձայնի պատճառաւ) համարեալ չէ մասնակցութեան խաղին, մընում են մի մեծ թիւ սկանկներ: Մի-թէ չէր կարելի բանակցել պ. պ. Սահակեանի, Չարիքեան ամուսնիներին, Արաքսեանի և վերջապէս պ. Միրզահանի հետ: Ամէն պիտի այդ ոյծերով չի կարելի լսել հանել:

Մասնախօսութիւն

«Մերկի սուրբ» վեպ Ա. Ահարոնեանի, գիրք 1. 1903 թ.

Ա. Ահարոնեան իր այս վիպակով սարսափի մի տեսարան է բաց անում մեր առաջ: Ահարոն ան ուղղի մէջ է. բոլորն էլ ցառուն են այնտեղ, բոլորն էլ ամուսնում են: Նոցա ցառ սովորական ցառերից չէ, նոցա դարձր ռոքորայ, կենսական, մանր հոգեբանից չէ... Մութ է նոցա ցառը ամբողջ վեպի պէս. անորոշ, տարած է նորա դարձր վեպի մէջ տիրող ամբողջ իրականութեան պէս: Եւ այդ ցառերի, դարձր ծովից ելնում, մեր առաջ է բարձրանում մի մշտնջող պատկեր՝ ըստանալով հարմար, որ պատճառ է առանձին անհատները ցառին. միւս կողմից լինելիք ու ձորերի մշտնջող խորհրդաւորութիւնից քիչ քիչ պարզում ու մի փոքր բացթողնութիւն է ստանում ու մատչելի դառնում մեզ հետ ու յիշողութիւն՝ ինչ որ խմբերի, քրդական ցեղերի, ուխտաւորների մասին, ապա տնորոշ վրէժի ու «բազի» ձայներ—գալ էլ ամբողջ գիւղի սարսափի աղբիւրն է: Եւ այսպէս Ասոն ու «բազի» իրանց հետ մահ ու սարսափ ցանկով պտտում են գիւղի գլխով, որպէս մի փոթորկաբեր ամպ

և նրանց ամեն մի քայլը կորուստ է Ա. Ահարոն ամբողջների համար: Ասոի պատճառով ամուսնանալը կամ լուռ ու մունջ կերպով, մարդու սիրտ կարտադր հեծկտոցներով կղկղանում են իրանց անձերի մէջ, կարում են աշխարհից ու ամայի մեռակալեան մէջ քաշում իրանց ցառը, ինչպէս Ասոի թշուառ մայրը՝ Նուսիֆարը, կամ իրանց ցառի ու անգարման չարդի հարը ստան ու ամբողջ աշխարհի մէջ սրնում, ինչպէս Չրտարը Չարիքը, կամ վերջապէս անհուն կոկիծից կտաւազած, բառն պայթելով, աւերիչ վրէժի շնչով լցւած, ուխտում են ապրել այնուհետեւ ամեն բան քար ու քոնդ աշխարհում, ամեն բան փշայեղիւ, ուշադրանքից աշխարհից, ուր նրանք չեն տեսել գուլ, չեն տեսել խիղճ — ինչպէս Նուսիֆ Զարիքի հայրը, այդ տնորոշ ու անգարմ ձկնորայ: Իսկ «բազի» պատճառով ամուսնանալը, նրա հետաւոր սարսափից աղաւաղում համար սկզբում խաշ, պատարաղի են դիմում, զանազան աղօթքներ ու պաղատանքներ ուղղում գէպի վեր... Վերջը մրկիկ սրբի կամ Ասոի խօսքերից ողբերկով՝ իրանք իրանց ծայր տեսնում են — ուղղակի վրէժում գէպի իրանց թշուառ: Եւ տեղի է ունենում մի ընդհարում, արկում իր ու տար ընդհարում ու Ա. Ահարոն յաղթող է դուրս գալիս. այնուհետեւ Ասոն կրկին գնում է գէպի մութ հետուն...:

Այս է ահա «Մերկի սուրբ» բովանդակութիւնը: Ինչպէս տեսնում էք, շատ անորոշ, խառն, տարած մի գրւածք: Հեղինակը կամ սխալմամբ է «Մերկի սուրբ» գրել այս վեպի անունը կամ եթէ ոչ՝ շատ աւելորդ բաներ է մտցրել: Եւ ինչ է իսկապէս այդ մրկիկ սուրբը: Միշտ լուռ, միշտ համար, ինչպէս և պէտք է լինէր. դա մի սուրբ է, որ գոյր յոյսերից ու ակնկալութիւններից զատ ոչինչ չի տալիս հովտում ամուսնանալին. դա մի խոր հեգնանք է, ուժգին մի ծայր բոլոր ներանց, որոնք զգալով վերահաս արհաւիրքի մօտիկութիւնը, փոխանակ ուշքի գալու, այդ սարսափից վրէժելու համար միջոցներ գտնելու, ինչպէս խորհուրդ էր տալիս աստեղային Ապրան, ընդհակառակը, իրանց յոյսերը դնում են ինչ որ սուրբերի վրայ և այդ սուրբերը, էհ, ներանց դռները վաղուց են զոցել տանջողների առաջ, նորա վաղուց են ձանձրացնել խնդրողներից: Վեպի մէջ վերջի վերջոյ պարզ է, որ մրկիկ սուրբը ոչ թէ իսկապէս այն հեռաւոր բարձունքում լուռ ու համար կանգնած խաշարն է, ինչպէս հաւատում է ներքեւում հեծեծող ժողովուրդը, այլ այն մրկիկային ոգին, որ կամաց կամաց ցանկով տիրում է վերջապէս Ասոյ՝ սկզբում անհատական ցառի տակ ընկճած բնիքը կորցրած, ուր ու ձոր թափառող և ապա ընդհանուր, «հազի» ցառի անհուն դարձի առաջ իր անձնական ցառը մոռացող սրտին — և այնուհետեւ Ասոն այդ մրկիկ ոգով էր ապրում, մըրբկով շնչում. և այդ մրկիկային շնչուն էր, որով նա կարողացաւ վհատւած ամբողջի դուրս բերել լուսնականների առաջ և արեւոտ կուրից յաղթութիւն կորդել: Այդ, Ասոն էր սուրբը: Եւ այդ սուրբը, մրկիկ այդ ոգին, որ այդտեղ է իսկապէս կենդանի ինչէր վեպի բոլոր անձերի և արաքների համար, միայն վեպի վերջում է հանդէս գալիս, այն էլ դարձաւ անորոշ և մռայլ կերպով: Ահա սարսափ կենդանի չըկայ այստեղ և այդ տեսակէտից վեպի ամբողջութիւնը խիստ վնասում է:

Այս վեպի ընթրոշ յաակութիւններից

Քաղաքում ընտրել, որ ազնիւ գործիչ լինի և իրար փող չառնի: Աւելի լաւ չէ՞ ձեռքի տակ եղած «մեքենայի» ընտրել, որը «պարտիկա» չունի, սրտաւել է ինքը, «պարտքը մինչև չլինի» մի առանձին երեխայի վրէժ: Որն էլ թէ, «պարտիկա» ունի, բայց դուրս է և յոգնել աշխատանքից: Եւ «կեանքի մարդիկ» ընտրում են սրանց: Նոյն բանը և միւս հարցերում: Որ. քաղաքի ճարտարապետի սրտաւելում: Եւ մի սրտաւելում, բարձր կրթութեան տէր քաղաքացիական ճարտարապետ: — Տօ ինչքա՞ն ասում, բոլորում են «կեանքի մարդիկ» իրաւասունները — նա մի կին ունի, որ 30000 ռ. օժիտ է բերել, էլ ինչ է անում ծառայել. լաւ չէ նախկին ընտրելը, որ թէն հասարակ տեսիլք է, գուցէ շատ անգամ էլ նորաչեն անելի «պարտիկա» ծառը բըռնի, փնտ չունի, Յա ռօ «գարդիանդ» տղայ է, միտք է «քիզակալ անել», ինքն էլ հրաշալի ձայն ունի, ծայրաւորներին տեսնելի փայլ է տալիս: Անցեալ օրը Սէրգէյ Ներսիսի քէֆին, յասէլ լաւաները իրար գլուխ էին պատում: Եւ լուսնաւորների տակ, նրա «ձէնը» լսելու համար: Այսպէս են գառնում «կեանքի մարդիկ» և ընտրում նրան: Նոյնը գործում, նոյնը՝ կուրում:

Մեր թեմական դպրոցում մի ժամանակ մի ուսուցիչ 32 դաս ունէր շաբաթական, բայց ոչ մի օր վեցերորդ դասի չէր մնում. բա մնց էր անում: Ինչո՞ւ առ դէմ դասարանների դռները բանում էր և մի ժամում երկուսումն էլ պարապում: Բայց չէ որ դա դէմ է ամեն մանկավարժական կանոնին: — Չհանգամ, թէ դէմ է, խեղճ ուսուցիչ է, թող օգուտի — պատասխանում են «կեանքի մարդիկ»:

Նոյնը կուրում: (Ներդրութիւն, որ կուր եւ ասում և ոչ հասարակաց ժողովարան. դիտք, մի քիչ խորթ է թուում սովորական ակունքի): Կայ գրադարան, գրքեր ու թերթեր են ստացւում, որ անդամները և նրանց ընտանիքը կարդան, օգուտին, 40 բուրջի էլ գրադարանակալի են տալիս, որ նախ, կառավարի: Գալիս էք առաւօտեան գիրք ստանալու, չէք կարող, գրադարանակալը մինչև 2-րդ դպրոցում դառնում: Երեկոյան 8-ին 10-ին եկէք: Երեկոյան էլ ցուրտ, ցիւխ, ո՞վ է մէկ էլ դալիս, բան չունի: Պատահմամբ հարցնում էք, թէ դա ինչ բան է — դէ, գիտեք. ասում են ձեզ «կեանքի մարդիկ» — աւագները, գրադարանակալը ընտանիք ունի, 50 մի մի 40 ռ. համար իր գործը չի թողնելու. և ձեզ ցոյց են տալիս ընթերցարանի սենեակում կախած մի թերթիկ, ուր կարդում էք, թէ գրքեր կարելի է ստանալ միմիայն երեկոյան, համաձայն կուրի աւագների 1898 թւի այս ինչ ամսի կարգադրութեան: Դուք էլ մտածում էք եթէ աւագների խորհուրդը մի մարդու օրհնելու համար դեռ 98 թւին փոխել է նախկին կարգը. դուք էլ ոչինչ չընէք ասելու: Ինչո՞ւ մեծ բան է կարդալը. առանց կարդալու էլ կարելի է մնալ. բայց ընտանիքը, երեխանք... և դուք համուզում էք. որովհետեւ դուք էլ դարձել էք «կեանքի մարդ»:

Սակայն կար ժամանակ, որ դուք չէիք հանդուրժելի և կըգոռայէք «պարտիկան», մի թէ կարելի է ընդհանուր գոհել մասնաւորին: Իսկ հիմա որքան ծաղրալի են թուում քեզ այդ բառերը: Ահա այսպէս են աշխարհի բաները:

Բայց մի թէ հէնց այս է. ոչ՝ ամէն ասպարեղում նոյն բանն է կատարւում. ապա, մի փոքր չըբողբաւ եղէք և կըհասնուէք:

Կապիկ

մէկն այն է, որ ամէն ինչ միմիայն, հեռուութիւնը մէջ է կատարուում, ամեն ինչ անորոշ է և տարտամ, ամեն ինչ տօգոյն և դալուկ, տօգոյն են այնտեղ մարդիկ, տօգոյն են նրանց արարքները և գոյնից գուրկ են նաև այն շրջապատը, որի մէջ այդ բոլորը կատարուում է: Մարդ ճնշուում է լեռների մշուշը դիտելով, մարդ սարսուում է հովտի խաւարից և դողում՝ աշնան չոր տերեւի նման դողում՝ մոայլ մարդկանց մոայլ արարքներն ու խոհերը կարգալով: Միգ բոլորը կատարել թափով ընկնում են մարդու սրտի վրայ ու ճնշում:...

Վէպի գլխաւոր յատկութիւններից մէկըն էլ այն է, որ գործող անձինք բոլորն էլ ցաւոտ են, վշտոտ. իսկ ամենից աչքի ընկնող բանն այն է, որ այստեղ իսկապէս անձինք, մարդիկ չկան. դրանք բոլորը սառեւորներ են, ուրաւակներ, որոնք յայտնուում են մերթ մշուշի մէջ, յուզում և յուզում, լալիս և լացացնում, մերթ անհետանում են հեռու միտան մէջ—գուրկ արիւնից և մահից, գուրկ իսկական, իրական հողից: Դո՞քա իրանց արհաւիրտ գործերով ազդում են մեր երևակայութեան վրայ և շուտով էլ չքանում, թողնելով մի տարտամ, անորոշ հետք, ինչպէս ինքը, վէպը:

Բոլորովին առանձին և ինքնորոշ տեղ է ընկնում ջրաղացական Գոպէն իր մի աչքանի հինաւուրց ջրաղացով: Ո՛ւմ մարի, ում երևակայութեան մէջ ամենայն մանրամասնութեամբ չի պատկերանում աշխարհից կտրւած, հինաւուրց ցաւը սրտում և ներկայ դարձով մորմորող այդ ծերունու դէմքը, որ նոյնքան մաշւած ու դալուկ է, որքան նրա ջրաղացը: Երբ վրէժխնդր ձեռքը կտրեց նրա սիրտը, քանդեց նրա հոգու ընկեր ջրաղացը, երբ նա այլ ևս չէր լըսում իր սիրելի չախչախի միօրինակ, հինաւուրց ձայնը, սարալանջին պառկած մահաւան վերջին շնչում՝ Աստին խորհուրդ է տալիս նա շնոր ջրաղաց» շինելու, որովհետև հինը իր դերը կատարել էր, և այդ նորի հիմնադիրը պէտք է Աստին լինէր իր մրցակցին շնչով. մի բան, որ հեղինակը պարզ ու որոշ չի արտայայտել: Վէպի ընդհանուր տպաւորութիւնը, ինչպէս ասացինք, շատ ճնշիչ, մռայլ է. մէկը միւսից մութ ու խորհրդաւոր պատկերներ գալիս անցնում են մարդու երևակայութեան առջնով և այդ բոլորից յետոյ մնում է խոր հեռաւորութեան մէջ, միմիայն խաւարում թաղւած մի ջրաղաց իր միակը, հին չախչախով, իրանման մաշւած, ծերացած ջրաղացականով և հեռուում՝ բարձրունքում, ինչ որ անորոշ, մութ ստեղծներ, մութ սարսափ, անորոշ ահ և երկուսի և այդ բոլորից լեռնոյ, շատ աննկատելի կերպով, ինչ որ շարժում գիւղի կողմից դէպի մութ հեռուն:

Վէպի լաւագոյն կողմերից է, որ միևնոյն ժամանակ գրւածքի հառաւածակաւորութեան պատճառ է, այն հանգամանքը, որ համարեա ամեն մի գլուխ առանձին, լրիւ ուրոյն մի պատկեր է՝ պարզ, հասկանալի, ամփոփ և այդ առաւելագոյն առաջին գլուխներում: Գեղեցիկ են Ահարոնեանի ճաշակաւոր ու բանաստեղծօրէն հարուստ նկարագրութիւնները. հեղինակը նուրբ հոտառութեամբ չքնաղ բնութիւնից սիրուն պատկերներ շնորհաբանակելով իր հոգու մէջ, դրում ու աւելի տպաւորել կերպով է անդադարձնում մեզ: Այս վէպը միանգամ ևս ապացոյց է, որ Ահարոնեան նկարագրող, ճշգրիտ պատկերացնող հեղինակ է և այդ

բոլորը յաջողութեամբ գլուխ է բերում, նկարագրելով ինչպէս արտաքին աշխարհի, նոյնպէս և ներքին՝ մարդկային սրտի դործերի որոշ մոմենտներ ու առանձնակի գծեր, և ոչ թէ շարայարած ու միահամուռ պատկերներ: Դա նրա գործը չէ: Այդտեղ նա կրկնութիւնների, երկարաբանութիւնների ու անգունութեան մէջ է ընկնում, մինչդեռ առաջին դէպքում նա ընդունակ է, իր ընդունակութեամբ, տաք ու վարակիչ զգացմունքով: Մեր ասածների լաւագոյն վկան «Մըրկի սուրբն» է:

Կեդր. Արարչական.

Կարգաւորներ (մանկական թատրոն), նորարարայ նէր հայ մանուկներին) փոխադր. Յակ. Ղազարեանի գին է 10 կ.

Այնքան սակաւ են մեր մէջ մանկական ներկայացումները համար պիէսներ, որ երբ զբաղանութեան մէջ յայտնուում է մի այդպիսի գրւածք, ուրախութեամբ պիտի ողջունենք նրան: Մանաւանդ երբ այդ պիէսը, Յակ. Ղազարեանի այս աշխատութեան նման ունի ամէն բարեմասնութիւն թէ լեզուի, թէ նիւթի և կողմից:

Պարզ տեսարան է այդ, բայց բաւական յուզիչ և յաջող կազմած, երկու մանուկներ են, որոնք իրանց կուպէկ առ կուպէկ ժողոված փողով մի նւէր են ուզում առնել «սիրելի մայրիկին» նոր տարւայ առիթով: Եւ երբ մտածում են թէ ինչ ընտրեն, երկուսն էլ մի թշուառ գաղթական կին երկու «ճգեղով», որոնք քիչ առաջ «ձեզի նման բախտաւոր» էին, բայց էօթր փշուր մըխաց կըմտւան ձեռքն ի ծոց, վղիկնի ծուած, իսկ իր գոնեւրաց, մէջ դարձր երկրաց»... Եւ մանուկները ընծաների փողը տալիս են թշուառներին:

Ահա բոլորը, բայց այնքան բնական դրւած և լաւ, որ, ինչպէս տեսել ենք նաև քսմի վրայ, թողնում է մեծ տպաւորութիւն: Գիրքը տալած է խոշոր տառերով, մաքուր և կրկնի:

Փ.

Կեդր. Կարգաւորներ

Հանգուցեալ ռուս յայտնի գրող Գլէր Ուսպենսկու որդին իր հօր գրւածքների մնացած օրինակները—Պաւլինկոի երկհատոր հրատարակութեամբ—վաճառել է իջեցրած գնով մի քանի դաւառական գրաւաճառների, ցանկալով որ լաւ տարածւին իր հօր հեղինակութիւնները ազգային գրաւարգի ընթերցողների մէջ:

Անցեալ երկուշաբթի, Քիֆ. կանանց ընկ. կազմած ներկայացումը Արախտիկ. ընկ. թատրոնը բերել էր շատ մեծ բազմութիւն: Ներկայացումն անցաւ հարթ և յաջող:

Նիստան Սմբատովի «Измѣна» պատմական դրամը անցեալ չաբաթ ներկայացրեց Քիֆիւսում Վրասովի խումբը: Այս վառվառն պիէսը մեր կեանքիցն է, շնորհալի գրաւատուրդ—արտիստի լաւ գործերից մէկը: Մեր ընթերցողներն առիթ կունենան այս բեմական պիէսի հետ շուտով ծանօթանալու, որովհետև արդէն թարգմանւած է հայերէն և շատ աջող ու մաքուր:

Լօնդոնում յայտարարւած է Միլտոնի «Դրախտ կորուսեալ» յայտնի պօէմայի ձեռագրի վաճառումը: Ինչպէս Չիկագոյի հեռագրում են, այդ ձեռագրի համար

Մորզանը առաջարկում է 50,000 ֆունտ ստերլինգ, այսինքն մօտ կէս միլիոն լուրի: Եւ երբ մարդ մտաբերում է թէ 1665 թւին խեղճ Միլտոնը այդ ձեռագիրն իսկ հազիւ կարողացաւ 10 ֆունտ ստերլինգով ծախել մի հրատարակչի...!

Ժամանակագրութիւն

ՆՐԻԳ, ԱՅՍՈՐ, ՎԱՂԸ

Ներեանից. Նորին Վեհափառութիւն ամենայն հայոց Պաթմաղիկոսը գեկտ. 20 ին ս. ԼՅմիածնից բարեհաճեց ժամանել Ներեան և իջեանեց առաջնորդաբանում: Նորին Օծութեան առողջութիւնը զոհացուցիչ է թէ թէ. օգտաւորութիւնը կաշտուում է, Ներեան քունը հանգիստէ այժմ:

Իսկուհեմ. 22-ին Վեհափառ Հայրապետը վերադարձաւ ս. Եջմիածին: Ուղեկցում էին դեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սաթմեանցը և Գարեգին ու Արտակ վարդապետները:

Թիֆլիսի Կուսանոցի Մայրապետ շնորհունակ կոյս Փեփրոնէ Խուբան ծանր հիւանդ է. արժանապատիւ կոյսը 93 տարեկան է:

Չէնայի Արքեպիսկոպոսի, Բագրի թուրք հարուստը, որ գիտէ նաև ուղղակի ասպետական գործեր անել իր դրամով, այս անգամ հրատարակել է թուրքերէն լեզուով մի գիրք «Հնչումս կանանց» վերնագրով, հեղինակ, Ախուր Իւսուֆ Քալիբ-գազէի և գիրքը ձրի պիտի ցրել թուրքերի մէջ: Գրքի մէջ թուրքերէնի հետ դրւած է նաև ռուսերէն թարգմանութիւնը: Բովանդակութիւնն է—Փիլիքական, բարոյական և մտաւորական կրթութիւնը մանուկներին: Գիրքը անշուշտ կարող է մեծ օգուտներ բերել Պարսկաստանի շատ կողմերում:

«НОВ. ВР.» հայորդում է որ գաւառական դատարանների վերաբերել նոր օրէնսդրութեան ծրագրի մէջ թղթատուում է մարմնական պատիժ գործադրել 35 տարեկանից պակաս անձերի համար:

Ղուսաւորութեան նախարարութիւնը նըպատակաւորաբար գտաւ նոր կարգի սահմանել միջնակարգ դպրոցների ընդունելութեանը քննութիւնների համար: Այդ կարգերն են.—Աշնան ոչ—բաւականացուցիչ թւանշաններ ստացող քննողները կարող են նոյն գաղացում նորից քննել ուսումնական տարւայ սկզբում, միայն թէ կըրնունեն նրանք այն դէպքում, երբ ազատ տեղ գտնւի:

Այս օրերս վճառած է բանալ երկաթուղային երթևեկութիւնը նոր կառուցւած Տաշկէնի թուրքեստանի գծի վրայ:

Ասաթաւաքից գրում են «ТНФ. ЛНСТ.» ին որ գեկտ. 19-ին իր տան մէջ գտնւած է խեղդած փոստային ծառայողի կին տիկին Միխայեւանը: 2արագործը անյայտ է դեռ:

Քուրմայիսից հեռագրում են «КАВКАЗ»-ին. աստիկանութեան ձեռք առած միջոցների շնորհիւ դեկտ. 23-ին, Պոպոնոսի կայանում գէպի Բաթում գնացող տարածաւարտը գնացքի վազաններից մէկում ձեռքաւարած են 5 մարդիկ որոնք մասնակցել են Քուրմայիսի բանկի կողպետուն: Բանկից տարւած է 35,000 ռ. ձեռքաւարածների մօտ գտնւել է մօտ 28 հազար ռուբլի գումար, թանկագին իրեր, բանական տոմսեր: 2արագործները յանձնւած են Քուրմայիսի գաւառապետին:

Բագրից գրում են «КАВКАЗ»-ին որ մի քանի շրջաններում յամառ կերպով պտտում է այն լուրը, թէ քաղաքագլուխ Ա. Ի. Նօփիկովը թողնում է իր պաշտօնը և դառնում է կառավարիչ տեղական բանկերից մէկի (իբր թէ Վօլ ձակօ Պաւլովի բանկի): Եւ իբր թէ այդ շուտով կըլինի:

ՍՐՏԱՍՏԱՄԱՆԻ ՔՐՈՆԻԿ

Պարսկաստան. Պարսից կառավարութիւնը ընդունել է Անգլիայի առաջարկը, որով այս վերջինը խոստանում էր 100 միլիոն թուման փոխ տալ, պայմանով որ հանքերի շահագործութեան մենաշնորհը տրւի Անգլիական մի ընկերութեան 100 տարի պայմանագրով: Պարսիկ կառավարութիւնը երբ այս 100 միլիոն թումանը ստանայ, նախ և առաջ նրանից 70 միլիոն թումանով պիտի վճարէ ռուս կառավարութեան ռենցած պարտքը, որով մեծապէս կը պակասի Պարսկաստանի՝ արտասահմանի մէջ ռենցած պարտքը:

Գերմանիա. Շուտագործում մեռալայտի քաղաքատնտեսագէտ Ալբերտ Շեֆֆէն: Այս գիտնականի բազմաթիւ աշխատութիւնների մէջ յայտնի տեղ է ընկնում «Սոցիալիզմի էականութիւնը» գրւածքը, որի մէջ նա ընդարձակ կերպով աշխատել է վերլուծել այս ընկերական մտածութեան գիտական հիմքերը: Ունի գրւածքներ Սոցիալ-դեմոկրատիզմի մասին, որ նոյնպէս յայտնի է: Նրա ամենանշանաւոր գործն է սակայն «Bau und Leben des sozialen Körpers» 4 հատոր: Մեռաւ նա 72 տարեկան:

Պարսկաստան. «Kölnische Zeitung» հայորդում է, որ Պարսից չահը արտօնեց մի պարսիկ վաճառականի երկաթուղի շինելու Քէհրանից մինչև Շիրան (14—15 վերստ): Այս գիծը սակայն հիւղեր կունենայ մինչև Գուրակ և Շահաբադ—Արդէն սկսել շինելու ճանապարհ Մէզբէից—Կազվին: Ռուս չըջաններում սղաւտում են որ այս նոր ճանապարհը կը թեթեւացնի Ռուսաստանի առևտրային յարաբերութիւնները Պարսկաստանի հետ: Ակսել է արդէն խնդրու շինութիւնը Ռուսական սահմանից դէպի Թաւրիզ: Այս ճանապարհի մի մասը Վիլսոնից մինչև Քիրման, կը շինւի այնպէս, որ կարող է յետոյ ծառայել երկաթուղային ղծի: Ռուսական պատերազմական և վաճառականական շրջանները այս ձեռնարկութեան տալիս են մեծ կարեւորութիւն:

Մակեդոնիա. «Temps» լրագրի թղթակիցը Սալոնիկից հայորդում է որ րամադանի վերջին օրերում, աւելի հինաւոր լայրամի առաջին օրերը, թիւրքերը մտադիր էին ընդհանուր քրիստոնէական կոտորած առաջանել Սալոնիկում: Երկու օր էր, որ այդ լուրը պտտում էր քաղաքում: Սորա պատճառը ըէֆօրմների գործադրութիւնն է: Սակայն կոտորածը յաջողութիւն չունեցաւ, որովհետև դաւաղիւններից մէկը լիս խնայալով յայտնեց վալիին: Իսկոյն խիստ միջոցներ ձեռք առնւեցան և ոստիկանութիւնը գտաւ շատ դէնքեր: Շնորհիւ այս միջոցների՝ դաւաղութիւնը խեղդուեցաւ իր սազմի մէջ:

Թիւրքիա. Բ. Դուռը այլապէս միջոցների է գիմում դժուարացնելու համար դաշնակից պետութիւնների և նրանց ագենտների ջանքերը Մակեդոնիայում բարենորոգութիւններ մտցնելու համար: Նա անընդհատ Ռուսական և Աւստրիական զենապաններին տեղեկութիւններ է ուղարկում այն մասին, որ իբր թէ լուրդարները պատրաստուում են գարնան ապստամբելու, որ իբր թէ ամբողջ Ներոպական թիւրքայում մտել են ագիտատորներ և խաղաղ քրիստոնեաներին

Colortypes Company Limited Ամերիկայում

Ընդունում է բնօր պատկերների և նման առարկաների պատկերները Դործակալություններ՝ London, Milan. Կովկասի համար գիմել Տարազի գրասենյակը: Օտար քաղաքները գիմելները պատկերների համար պետք է ուղարկեն մի ընդուն պատի մարկայ որ պատկեր տալու գէպընում կրկնադարձնի:

Al Hauat Sanatorium

Սանատորիում կրծքի հիւանդների համար:

Գահիրէի մոտերը (Եգիպտոսում) բացւում է առաջիկայ գեղեցիկ տեղ: Յատկապէս դուրսերկողով նոր հիւանդացուների համար, նոյնպէս երիկամների և ոսկրացու ունեցող հիւանդների համար:

Մանկան յարմարութիւններ, մարդկութիւն բժշկի հսկողութեամբ: Օրական սպորտայն (պանսիօն) սենեակ, բժիշկ) 22 ֆունտից սկսած: Տեղեկութիւնների համար գիմել:

Al Hauat Sanatorium, (Egypte)

Ա.)

2—10

Открыта подписка на 1904 годъ

На ежемесячный литературно-исторический журналъ

„ВѢСТНИКЪ ИНОСТРАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ“

Четырнадцатый годъ изданія „ВѢСТНИКА ИНОСТРАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ“ будетъ отмѣченъ однимъ существеннымъ улучшеніемъ статьи и замѣтки „Заграничной Хроники“—обо всѣхъ выдающихся событіяхъ заграничной политической и общественной жизни, обо всѣхъ наиболѣе значительныхъ иностранныхъ изобрѣтеніяхъ и открытіяхъ въ области науки и прикладныхъ знаній, обо всѣхъ крупныхъ и характерныхъ явленіяхъ въ литературѣ, театрѣ, музыкѣ и искусствѣ будутъ сопровождаться по мѣрѣ надобности ИЛЛЮСТРАЦИЯМИ ВЪ ТЕКСТѢ, ежемѣсячно въ „ВѢСТНИКѢ“ съ 1904 года будутъ помѣщаться: обзоръ западно-европейской жизни въ карикатурахъ, заимствованныхъ изъ лучшихъ французскихъ, нѣмецкихъ, англійскихъ, американскихъ и итальянскихъ газетъ и журналовъ, критическій обзоръ по возможности всѣхъ заслуживающихъ вниманія новинокъ нашей переводной литературы, а также самостоятельныхъ сочиненій и статей (въ газетахъ и журналахъ) русскихъ писателей по различнымъ вопросамъ иностранной жизни, науки, литературы и искусства.

съ 1904 году, попрежнему стремясь къ наилучшему выполнению своей главной задачи—давать ОБЩЕДОСТУПНОЕ, РАЗНООБРАЗНОЕ ЛИТЕРАТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ЧТЕНІЕ, „ВѢСТНИКЪ“ помѣститъ на своихъ страницахъ рядъ выдающихся беллетристическихъ произведеній.

Подписчики на „ВѢСТНИКЪ“ въ 1904 году получаютъ

Б Е З П Л А Т Н О Е

ОТДѢЛЬНОЕ ПРИЛОЖЕНІЕ.

== ПЕРВЫЕ ДВА ТОМА ==

ПОЛНАГО СОБРАНІЯ ПѢСЕНЪ БЕРАНЖЕ

въ переводахъ русскихъ поэтовъ, съ многочисленными иллюстраціями и автобіографіей знаменитаго французскаго поэта.

Полное собраніе составитъ четыре тома, каждый не менѣе 24 печатныхъ листовъ, т. е. 320 страницъ.

Третій и четвертый томы будутъ даны въ видѣ бесплатнаго приложенія Гг. подписчикамъ на „ВѢСТНИКЪ“ 1905 года.

Съ январьской же книги 1904 г., съ отдѣльной нумераціей страницъ, будутъ печататься въ „ВѢСТНИКѢ“ два другія приложенія а именно:

„ИСТОРИЯ СНОШЕНІЙ ЧЕЛОВѢКА СЪ ДЬЯВОЛОМЪ“

— И —

„ЛЕГЕНДЫ ЕВРОПЕЙСКИХЪ НАРОДОВЪ“.

Подписная цѣна

съ дост. и пересыл 5 руб.

Желающіе получить ОТДѢЛЬНОЕ ПРИЛОЖЕНІЕ въ изящныхъ колленкоровыхъ золотомъ тисненыхъ переплетахъ приплачиваютъ по 60 к. за каждый томъ.

Отдѣльныя крышки по 50 к., съ пересылкою по 70 к. Иногородніе благоволятъ адресоваться въ редакцію—С.-Петербургъ, Верейская ул., д. № 16.

6—2 За Редакцію—издатель П. Ө. Пантелѣевъ.

ՄԱՍՈՐԻՆԻՆԻ ԲԱՐԻՈՒԴԱՐՆԵՐ

ՊԱՏՄԱՐԻՆԻՆԻ ԱՂԱԻՆԵՐ

Ա. հասր

Գիմել հանապարհաժախտով 1 ր. 50 կ.

Գիմել հեղինակին՝ Եգարապատ, Զնեկոն

Երախարանից

Открыта подписка на 1904 годъ на журналъ

VI Г. ИЗД. НОВЫЙ МІРЪ VI Г. ИЗД.

Иллюстрированный вѣстникъ современной жизни, политики, литературы, науки, искусства и прикладныхъ знаній, съ преміями и приложениями.

Изданіе Товарищества М. О. ВОЛЬФЪ.—Общая редакція П. М. ОЛЬХИНА.

Въ теченіи года каждый подписчикъ „Новаго Мира“ получаетъ съ дост. и перес.

С л ѣ д у ю щ і я изданія и преміи къ нимъ:

НОВЫЙ МІРЪ богато иллюстр. литер.-худож. жур. Всего въ годъ 24 №№

ЖИВОПИСНАЯ РОССИЯ иллюстр.-вѣстникъ отечественной, исторіи, культуры, государственной, общественной и экономической жизни Россіи,—24 №№

ЛИТЕРАТУРНЫЙ КУРЬЕРЪ обзоръ событий и явленій въ русскомъ и иностранномъ литературномъ мірѣ,—24 №№

ВСЕМИРНАЯ ЛѢТОПИСЬ иллюстр. обзоръ текущей жизни—политической, общественной и художественной—24 №№

ВРЕМЕННИКЪ Живописной Россіи обзоръ текущей русской жизни, представляющей собою газету-лѣтопись.—24 №№

МОЗАИКА иллюстр. жур. прикладныхъ знаній и новѣйшихъ изобрѣтеній, съ хроникой самообразования и справочнымъ отдѣломъ,—24 №№

ЛИТЕРАТУРНЫЕ ВЕЧЕРА въ колич. 24 книж., въ составъ которыхъ войдутъ 20

РОМАНОВЪ ВЪ 24 ТОМАХЪ русскихъ и иностранныхъ беллетристовъ.

Р У Б Л Я въ теченіи года съ 1-го января по 1-го января 1904 г. подписчикъ „НОВАГО МІРА“ получаетъ по 2 руб. 10 коп.

БИБЛИОТЕКА

Русскихъ и иностранныхъ писателей

въ 24 книгахъ, въ составъ которыхъ войдутъ:

СОЧИНЕНІЯ ЛЕС-СИНГА

въ 10 томахъ

Полное собраніе

Пословицъ русскаго

НАРОДА

ЭНЦИКЛОПЕДІЯ ОСТРОУМІЯ

Собраніе перловъ всемірнаго остроумія

въ 2 томахъ

Независимо отъ всего вышеперечисленнаго, всѣ подписчики получаютъ еще: Великолепное художественное, историч. изд.: **ЦАРЬ ІОАННЪ ГРОЗНЫЙ** Особую, цѣнную, роскошную премію **17 ГЕЛІОГРАВЮРЪ**

Годовая подписная цѣна „Новаго Мира“ на вѣнечной бумагѣ на 1904 г., со всѣми выше-объявленными преміями и 14 р. приложенъ, съ доставкой и пересылкой	Годовые подписчики, уплачивающіе сразу всю подписную сумму, получаютъ всѣ 17 геліографюръ при самой подпискѣ.	Допускается льготная разсрочка платежа по 2 руб. въ мѣс., или же, по желанію, отъ 2 р. при подпискѣ и отъ 1 р. въ мѣс. до полной уплаты всей подписной суммы.
--	---	---

Печатается ограниченное количество экземпляровъ журнала на лучшей слоновой бумагѣ. Подпис. цѣна такого изданія, съ указанными выше преміями и прилож.

Подписка на „НОВЫЙ МІРЪ“ принимается въ книжныхъ магазинахъ Товарищества М. О. ВОЛЬФЪ: въ редакціи журнала: С.-Петербургъ, В. О., 16 л. 5—7, с. д.

3—2

ждомъ № „НИВЫ“, независимо отъ другихъ приложеній, подписчики получаютъ по одной книгѣ.

О Т К Р Ы Т А П О Д П И С К А НА 1904 ГОДЪ

(35-й годъ изданія)
на еженедѣльный иллюстрированный журналъ

со многими приложениями

Гг. подписчики „НИВЫ“ получаютъ въ теченіе 1904 года:

52 №№ художественно-литературнаго журнала „НИВА“, заключающаго въ себѣ въ теченіе года до 40 книгъ (каждая книга отъ 10—15 листовъ, въ общемъ около 9,000 страницъ), отпечатан. четк. шрифтомъ на хорошо-глазированной бумагѣ и содержащихъ: 2000 столбцовъ текста и 1100 гравюръ, рисунковъ и художественныхъ снимковъ.

**ПОЛНАГО СОБРАНІЯ СОЧИНЕНІЙ
ПЕРВЫЯ 20 КНИГЪ А. К. ШЕЛЛЕРА-МИХАЙЛОВА.**

(Цѣна въ отдѣльной продажѣ съ перес. 27 руб.).

Подъ редакціей и со вступительной статью А. М. Скабичевскаго.

ПОЛНОЕ СОБРАНІЕ СОЧИНЕНІЙ ВЪ 16 КНИГАХЪ ГЕНРИХА ГЕЙНЕ.

(Цѣна въ отдѣльной продажѣ съ перес. 15 руб.).

Подъ редакціей и съ біографическимъ очеркомъ П. И. Вейнберга. Переводъ этого изданія удостоенъ въ текущемъ году академіею наукъ пушкинской преміи.

ПОЛНОЕ СОБРАНІЕ СОЧИНЕНІЙ ВЪ 4 КНИГАХЪ И. Ф. ГОРБУНОВА.

(Цѣна въ отдѣльной продажѣ съ перес. 4 р. 50 к.).

Подъ редакціей и съ обширнымъ вступительнымъ очеркомъ А. Ф. Кони и некрологомъ Т. И. Филиппова. 12 книгъ „ЕЖЕМѢСЯЧНЫХЪ ЛИТЕРАТУРНЫХЪ И ПОПУЛЯРНО-НАУЧНЫХЪ ПРИЛОЖЕНІЙ“, содержащихъ романы, повѣсти, рассказы, популярно-научныя и критическія статьи современныхъ авторовъ и отдѣлы бібліографіи, музыки, смѣся, шахматовъ и шашекъ, спорта, забавъ и разныхъ игръ. До 2000 столбцовъ текста съ иллюстраціями.

12 №№ „ПРИКЛАДНЫХЪ ЗНАНІЙ“ выходящихъ ежемѣсячно. 12 листовъ рисунковъ (около 300) для руководящихъ и выписныхъ работъ и для выжиганія и 300 чертежей выкроекъ въ натуральную величину, выходящихъ ежемѣсячно.

„СТѢННОЙ КАЛЕНДАРЬ“ на 1904 годъ, отпечатанный въ 9 красокъ.

Подписная цѣна на годовое изданіе со всѣми приложениями съ пересылкою 8 р. За границу—12 руб.

Допускается разсрочка платежа въ 2, 3 и 4 срока.

Иллюстрированное объявленіе о подпискѣ высылается бесплатно.

Требованія просить адресовать въ С.-Петербургъ, въ главную Контору журнала „НИВА“ (А. Ф. МАРКУСЪ), улица Гоголя (бывш. М. Морская), д. № 22.

6—3

Bentley et Co
Անգլիական ամենաշատը և բազմազան բրդե կտորներ տրամադ-
րի հագուստի համար: Ուղարկում է նմուշներ:
36. Liverpool Street 36.
London E. C. L. P. 5-3

Հոյս տեսաւ
Վ. ՓԱՓԱՅԱՆ

Ա. Ս. Ի

(Վեպ Գարեգան կեանքից)

Հեղինակի պատկերով
Գինն է 30 կ.

Իմեյ՝ Վլադիկավկազ. դե-
րավան. Ս. Յ. Ղազարեանի,
կամ Թիֆլիս Կետրոն. գրա-
վանաւանդ. 5-4

Լ. ՈՒՐՄԱՆ

(ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԶԱՐԻ)

Երկամսեայ գրական հանդեսը առաջիկայ 1904 թ.ին
կընդամարդկէ նախ ծրագրով և նետեալ աշխատակիցներով
մասնակցութեամբ: Գ. Պոռնան, Շիրվանզադէ, Մորացան,
Վ. Փափագան, Իս. Յարութիւնեան, Գ. Ննգիւարեան,
Ե. Բարաման, Յարոյ, Բազմբոնի, Ե. Շահագրդ: Մ.
Բերբերեան, Մուշէ Վ., Տ. Վ. և ուրիշներ:
Բաժանորդագրութիւնը ընդունուած է՝
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Խմադրութեան գրասենեակում, Գոլթեյսկի փողոց,
№ 13 և Կենդրոնական գրականատանցում:
ԲԱԳՈՒ, Ե. ա. ք. Գեղամեանցի մօտ և «Պրոմէթէոս» գրավա-
նաւանդում:
ՆՐՆԻՍՆ, Յովհաննէս Շամաքեանցի մօտ:
Ն. ՆԱԻԻԶԵՒԱՆ, Գ. ք. Բեդէեանի մօտ:
ԳԱՆՁԱԿ, Ե. ք. Վերդեանի և Յ. Խոյսեանի մօտ:
ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԿՈՒՆ Է 6 ԲՈՒՐՈՒ: Արտա-
ւանման 20 ֆրանկ:
Խմբ. Հրատ. Գիւտ ա. ք. Սղանեանց: 4-2

„СВѢТЪ“

ПОДЪ РЕДАКЦИЮ В. В. КОМАРОВА.

Самая дешовая и распространенная въ Россіи ежедневная га

«СВѢТЪ» въ 1904 году будетъ выходить по программѣ, которой дер-
жится со дня своего основанія съ тѣмъ же святою вѣрою въ великую бу-
дущность русскаго народа и съ тѣмъ же твердымъ упованіемъ на русскіхъ
людей, которые своєю тысячелѣтнею исторією доказали стойкость и свя-
тость русскіхъ началъ, ими самими созданныхъ.
«СВѢТЪ» работаетъ для русскаго народа и ради русскаго народа.
«СВѢТЪ» будитъ мысль въ русскомъ человѣкѣ и тѣмъ передохраняетъ еѣ
отъ опасностей, которыя, благодаря иноземной и инородческой интригѣ и
нарастающему немѣлкому вліянію, со всѣхъ сторонъ надвигаются на него,
прикрытыя ложью, лестью и обманомъ.
«СВѢТЪ» убѣжденъ, что русскій народъ, создававшій великое, міровое
государство, трудится не ради отвлеченныхъ интересовъ и не для инозем-
цевъ, но для самого себя, Благо русскаго народа въ русскомъ государствѣ,
естественно должно стоять выше всего. Самодержавіе, православіе и на-
родность — неизмѣнныя основы русской государственности ихъ охраненію-
ныхъ развитію и руководно въ различныхъ сферахъ русскаго общества, по мѣ-
рѣ силъ, посвятивша себя газета «СВѢТЪ» и твердо и неуклонно будетъ дер-
жаться и впредь того же направленія.
«СВѢТЪ», не смотря на свой небольшой размѣръ, ищетъ впереди дру-
гихъ газетъ по свѣжести извѣстій и изложенію событій.
Подписная цѣна съ пересыл. или доставкою.

на годъ 4 р. на полгода 2 р. на 3 мѣс. 1 р.
Гг. подписчики, которые будутъ подписываться на газету «СВѢТЪ»
и «Сборникъ Романовъ» и посылать деньги въ одномъ конвертѣ благоволятъ
высылать.
На годъ 8 р. На полгода 4 р. На 3 мѣс. 2 р.
Письма и деньги адресовать: С.-Петербургъ редація «СВѢТЪ».
Невскій 136. 3-2

Открыта подписка на 1904 годъ
подписной годъ начался 1-го ноября

XXVIII г. изд. 34 ДУШЕВНОЕ СЛОВО 1904 г.

Въ 1904 г., как и до сихъ поръ, «Задумевное Слово» будетъ
выходить въ видѣ 2-хъ самостоятельныхъ еженедѣльныхъ журналовъ.
Изъ которыхъ — «Задумевное Слово для младшаго возраста» — предназна-
чено для дѣтей отъ 5—9 л. и «Задумевное Слово для старшаго возраста»
— для юныхъ читателей въ возрастѣ отъ 9—14 лѣтъ. Въ теченіи года каж-
дый подписчикъ на то или другое изданіе «Задумевнаго
Слова» по лучитъ съ доставкой и пересылкой

52 №№ Богато иллюстрир. интересн. Журнала 52
и, кромѣ того,

Рядъ цѣнныхъ безплатныхъ премій и приложений,
изъ которыхъ 6 дѣтъ вкдано, между прочимъ, при журналѣ:

для младшаго возраста (5—9 лѣтъ): 12 книгъ соч. А. Е. Разина и С. М.
Макаровой, заключающіе въ себѣ луч-
шіе разсказы этихъ знаменитыхъ
писателей для юношества.

52 №№ «Милые всѣхъ»
великозвучно исполненія въ 24 краяхъ,
12 картъ и закладокъ для дѣтей на
большинхъ раскрашенныхъ и черныхъ
листьяхъ.

12 отдѣльныхъ картинокъ — раскрашен-
ныхъ.
12 книжекъ «Библиотека дѣтскихъ
сказокъ», иллюстрированныхъ из-
вѣстными художниками:

Домно Мурзилки — игру для дѣтей
на большой табл. въ краскахъ, съ
28 фиг.

Независимо отъ всѣхъ перечисленныхъ премій и приложений, подписчикамъ
каждаго изданія въ теченіи года будутъ высылаться безплатно: Дѣтскія мо-
ды на всѣ 4 сезона, съ рисунками новѣйшихъ дѣтскихъ платьевъ, работъ,
практическихъ совѣтовъ и пр.; и Педагогическія листки — пособіе для роди-
телей и воспитателей, въ видѣ отдѣльн. самостоятельн. книжекъ.

Подписная цѣна на «Задумевное Слово» для младшаго или старшаго
возраста (по выбору гг. подписчиковъ), со всѣми объявленными къ дан-
ному изданію преміями, съ доставкою и пересылкою, на годъ 6 руб.

допускается разсрочка платежа по 2 р. при подп., къ 1 февр. и къ 1 мая.
При подпискѣ, во избѣжаніе недоразумѣній, просятъ ТОЧНО обозна-
чать, для какого возраста слѣдуетъ высылать журналы.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ въ книжныхъ магазинахъ Товарищество
М. О. Вольф, а также въ редакціи «Задумевнаго Слова»: Петербургъ,
Вас. Остр., 16 линия, 5-7, с. д. 3-2

Открыта подписка на 1904 годъ
НА ЕЖЕДНЕВНУЮ ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ЛИТЕРАТУРНУЮ И ЭКОНОМИЧЕСКУЮ ГАЗЕТУ

„НОВОСТИ“

со 100 ПРИЛОЖЕНІЯМИ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА

1-го (большаго) изданія				2-го (малыя) изданія			
ДЛЯ ИНОГОРОДНИХЪ ПОДПИСЧИКОВЪ				ДЛЯ ИНОГОРОДНИХЪ ПОДПИСЧИКОВЪ			
На годъ	6 мѣс.	3 мѣс.	1 мѣс.	6 РУБЛЕЙ	на 12 мѣсяцевъ,		
р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	3 р. на 6 мѣс.,	1 р. 50 к.		
17 —	10 —	5 50	2 —	на 3 мѣс. и 55 к.	на 1 мѣс.		

Пониженіе подписной цѣны втораго изданія газеты „Новости“
(Для город. под. 5 р. вмѣсто 10 р., для иногород. 6 р. вмѣсто 11 р.)
ВЫЗВАЛО ВЪ 1903 ГОДУ ГРОМАДНОЕ РАСПРОСТРАНЕНІЕ ЕЯ

100 БЕЗПЛАТНЫХЪ ПРИЛОЖЕНІЙ 100

А ИМЕННО

52 № №	«ПЕТЕРБУРГСКАЯ ЖИЗНЬ» Еженедѣльный иллюстрированный художественный литературный журналъ. Отдѣльная подписная цѣна журнала: пересылкою: на 1 годъ — 6 руб., на 6 мѣс. — 3 руб., на 2 мѣс. — 1 руб.
12 № №	„ЭСКУЛАПЪ“ Медико-Гигіеническое Обзоріе.
12 № №	„Техническое Обзоріе“ (Новѣйшія открытія и изобрѣтенія, успѣхи промышленности и торговли въ связи съ пѣхами наукъ, просвѣщенія и техники).
12 № №	„Природа и Хозяйство“ (Естественныя науки, сельское хозяйство, садоводство и т. и.)
12 № №	Новѣйшія Моды и Спортъ

Около 2,000 иллюстрацій

Обширный матеріалъ по гигиенѣ и медицинѣ, домоводству, сельскому хозяйству,
техникѣ и, вообще, для цѣлей самообразованія.

ВЪ ГАЗЕТѢ И ЖУРНАЛѢ ПРИНИМАЛИ И ПРИНИМАЮТЪ УЧАСТІЕ.

Анненковъ-Бернгаръ, Н. П. — Антроповъ, Р. Л. — Арабаджинъ, К. И. — Арсеньевъ, Н. Ф. — Асловъ, К. А. — Ба-
ранцевичъ, Ф. С. — Кн. Барятинскій, В. В. — Бенцовъ, Б. И. — Берсъ, А. А. — Билибинъ, В. В. — Бирюковъ,
В. В. — Бухъ, Л. З. — Быстровъ, И. — Бѣловъ, В. Д. — Василевскій, Н. Ф. (Буква) — Вастокъ, М. В. — Вейн-
бергъ, П. И. — Венгеровъ, С. А. — Венгерова, З. А. — Верещагинъ, В. В. — Веселовская, А. А. — Веселовскій, А. Н. —
Веселовскій, Ю. А. — Горюхины, М. В. — Далматовъ, В. П. — Дембо, Г. И. — Писевъ, А. А. — Капнистъ, Ида, гр.
— Карцевъ, Е. Е. — Мзуфьянъ, И. И. — Карабчевскій, Н. П. — Кузьмичъ-Караваевъ, В. Д. — Кулишъ, М. И. —
Красновъ, Пл. Н. — Чюи, Ц. А. — Лезъ Максимъ, М. М. — Лединъ, И. П. — Лесманъ, А. М. — Ломброзо Мэре, —
Лондонъ, Е. В. — Мантегада, Паоло, — Мельникова, А. В. — Минскій (Виленьки) Н. К. — Мордовцевъ, Д. Л. —
Мондоовъ, П. О. — Нѣдзвѣдскій, В. И. — Немировичъ-Данченко, В. И. — Никитинъ, В. Н. — Никольскій, Д. П. — Ор-
ловъ, А. В. — Половскій, Л. А. — Ракшанинъ, Н. О. — Раппопортъ, С. И. — Рославлевъ, Г. И. (Псевд.) — Сафоновъ,
С. А. — Печоринъ, — Свирскій, А. И. — Скабичевскій, А. М. — Олобожанинъ, Е. Д. — Соловьевъ, Е. А. — Соллогубъ,
Федоръ, — Соломинъ С. Я. — Спасовичъ, В. Д. — Старцевъ, Г. Е. — Субботинъ, А. П. — Толстой, К. К. — Гр. Тол-
той, Л. Л. — Трачевскій, А. С. — Троицкій, Ф. Ф. (Мечтатель). — Умановъ-Капуновскій, В. В. — Фирсовъ Н. Н. —
(Русский). — Фламмаріонъ, Камилль, — Фроловъ, В. К. — Хирьяковъ, А. Л. — Цѣховская, В. Н. — Чюмина, О. Н. —
Шинель, (Псевд.). — Шапировъ, Б. М. — Шапиръ, О. А. — Шумковъ, В. В. — Энгельгардтъ, М. А.

Контора газеты „НОВОСТИ“, СПб., Невскій пр., 18. Телефонъ 787.

При конторѣ газеты «НОВОСТИ» существуетъ

КНИЖНЫЙ МАГАЗИНЪ,

услугами котораго подписчики «НОВОСТЕЙ» пользуются на льготныхъ условіяхъ,

շատ լաւ տեղեկութիւններ ունեցող չրջաններուս հենթադրուս են, թէ ռուս կառավարութիւնը եկել է մի այնպիսի վճռի, որի յայտնիքը ձապսնիային, կըրազացիի թշնամական գործողութիւնները: Սակայն Անգլիան և Ֆրանսիան աւելն ջանք ի գործ են դնում որ վէճին խաղաղ վերջ տան:

«Daily Telegraph» գտնում է, որ մինչև իսկ այն դիպլոմատիք չրջաններուս, ուր տրեւում էր լաւատես հայեացք, երէկանից ենթադրում են արդէն, որ Ռուսիայի և ձապսնիայի մէջ կոխը գրէթէ անխուսափելի է: Ենթադրում են, որ ձապսնեան մօտ օրերս կըսկսի վճռական քայլեր առնել, եթէ Պետերբուրգից չընտանայ խաղաղացնող լուրեր: Սակայն այդպիսի լուրեր սպասելու հաւանականութիւն չկայ:

Ձիկազօ Ռադաքապետը հրամայեց փակել 17 այնպիսի թատրոններ, որոնք չեն համապատասխանում հրդէհի ժամանակ վտանգի դիմադրելու պահանջներին:

Նիւ-Յօրկը. Պանաման պարանոցի վըրայ սպասուում է յեղափոխութիւն նոր հասարակապետութեան կառավարութեան դէմ:

Հոլով (դեկտ. 21.) Մակեդոնական ժանդարմերիայի գլխաւոր նշանակւած է գեներալ-լէյտէնանտ Ջիօրջի:

Գլազգօ (դեկտ. 22.) Անգլիական 12 ծովային ինժինեաներ ձապսնական կառավարութիւնից հեռագրով ստաջարկութիւն են ստացել անյապաղ Կանադայի վրայով ձապսնիա գնալ:

Պեկին Ամենայալ տեղեկութիւն ունեցող դիպլոմատներից ստացած լուրերի հիման վրայ, պատերազմի անխուսափելի է: Հաւանական են համարում, որ պատերազմական գործողութիւնները կսկսն մի քանի օրից յետոյ:

Հոլով. Վենետիկի ծովային իշխանութիւնը հրաման է ստացել մի երկրորդ նաւ ևս դատարաստի ունենալ Հեռաւոր Արեւելք ուղեւորելու համար:

Ադրիանապօլիս: Նահանգի պահազօրքը մեծացրած է փոքր Ասիայից եկող խմբերով: Զօրքերի գունտելը շարժումներ կատարեցին բոլգարական սահմանների վրայ, ի նկատի ունենալով Մակեդոնական ապստամբական նոսր գործողութիւնները նահանգի մէջ:

Պեկին. Ձինական կառավարութիւն վճռել է չեղօք դրեք բռնել: Սակայն խոստովանւում է, որ կարող է պատահել կռիւ մէջ մօտելն իսկ Իլյանչիկ լանդրեց աղատել իրանց երկրորդական գործերից, որ կարող լինի նւերել լրան բոլորովին միայն բանակի կառակերպութեանը:

Քուրայիս, Այսօր, դեկտ 22-ին Լսօրայ ժամը 2 1/2ին, 8 զինւած անձ խուժեցին փոխադարձ վարկի բնկեր թան բանկը եկողդպտեցին գանձարարիային հաստէ նահագապետը: Սկսել քննութիւնը:

Տօկիօ (դեկտ. 22) Այստեղի դեսպանատներում համոզւած են որ պատերազմը անխուսափելի է: Ռուսաստանի ձապսնիայի միջև եղած անհամաձայնութեան պատճառը մանրամասնութիւն չեն, այլ էական, սկզբունքի հարցեր, արդեօք ձապսնիան իրաւունք ունի ջնամել Մանջուրիային վերաբերող հցերի մէջ: Ռուսաստանը հիբքում է իրաւունքը: Նա ենթադրում է որ հարցը վերաբերում է միայն իրեն և

թշային։ Ռուս աստիճանաւորները Սան-
ջուերիայում դարմանում են, որ ձապոնիան
կուռ է պատրաստուում, կարծում են թէ
նա վերջին բողբեյն ետ կը քաշել, ինչ-
պէս արաւ Պորտ—Արտուրի խնդրում։
Վաշինգտօն, Ռուսաստանը չէ կորցրել
այն յոյսը որ ձապոնիայի հետ ունեցած
վէճը կը լուծուի գերլորմատրիական մի-
ջոցներով, 7 նկատի ունենալով որ Ան-
գլիան և Ֆրանսիան ճգնում են դրդելու
ձապոնիային դէք, ևս շարունակել բա-
նակցութիւնը։

Զիկագօ, Վերջնակապէս հաստատուած
է, որ Թատրոնում եղած հրդէհի մէջ մե-
ռել են 587 մարդ։

Թեսնֆօն (Չինաստան) Վառավարու-
թիւնը ծածուկ հրահանգներ է տւել օգ-
նելու չինական զօրքերով ձապոնիային՝
Ռուսաց դէմ։ Ենթադրում են որ պատե-
րազմը սկսելիս, Լեօդուեան թերակղ-
զին կուղարկուի չինական մի բանակ
40,000 զօրքով և ձապոնական աստի-
ճանաւորների դեկավարութեամբ։

Մօնթիլեդի Մայգօնադօ նահանգում
ապստամբութիւն ծագեց։ Ամբողջ Ուրագ-
վայի հասարակապետութեան մէջ յայ-
տարարւած է պաշարման վիճակ։

Տօկիօ (դէկտ. 23) Տարածւած է լուր
թէ դէկտ. 20-ի Ռուսաստանի պատա-
խանը գոհացուցիչ չէ։ Ենթադրում է
որ Ռուս կառավարութիւնը գտնուում է
կատարելապէս պատերազմի կողմնակից-
ների աղդեցութեան տակ։

Ռուս զօրքերի թիւը գիշեր և ցերեկ
մեծանում է Վլադիվաստօկում, նոր հաս-
նող զունդերով։

Վլադիվաստօկ (24 դէկտ.) Լուր է
հասնում Մուկդէնից, որ Վորեական
ձապոնիական զնդերի միմեանց դէմ
կուռ ծագելու համար, ռուսական մի
զոււնդ իր կատարեալ ռազմամթերքու-
մտաւ Վորէա ռուսական շահերը պաշ-
տպանելու համար։

Տօկիօ. Վլադիվաստօկից լուրեր են
հասնում, որ ռուսական բանակը պատ-
րաստուում է կուռի։ Ուրիշ աղբիւրների
հաղորդում է որ Պորտ-Արտուրից դուր
եկաւ ռուսական զրահաւոր նաւը, փոք-
րիկ բանակով, հաւանականօրէն Զէմու-
պօ գնալու համար։

Տօկիօ (24 դէկտ.) Կիսապաշտօնակա
թերթերը Ռուսաստանի հետ պատերա-
զմը զմէ կատարող փաստ են համարում
Վլադիվաստօկում աշխուժով կուռ պա-
րաստութիւններ են տեսնում։

Տօկիօ (25 դէկտ.) Բոլոր ռուսակա
պատերազմական նաւերը, որոնք Վլա-
դիվաստօկումն էին, ծով դուրս եկաւ
հաւանականօրէն Պորտ-Արտուր գնալ
լու։

Տօկիօ (26 դէկտ.) Ռուսաստանի պա-

Վորէայի վերաբերեալ. սակայն Ռուսաստանը ցանկութիւն է յայտնել խաղաղութեամբ վերջացնել վէճը: Քանի դեռ յոյս կայ այդպէս լծուի, ձապոնեան կը շարունակի բանակցութիւնները, սա. կայն ձապոնական մինիստրութիւնը դէմ է երկար յատգուման:

Նիւ-Եօք. ձապոնական վաճառատները յանձնարարեցին իրենց ներկայացուցիչներին դուրս տանել իրենց ընտանիքը Մանիլայից:

Սեուլ. 30 մարդից բաղկացած պահակ իշխերին Չեմուլպօ, ռուս դեսպանատան պաշտպանութեան համար: ձապոնական երկաթուղային վարչութիւնները մերժեցին այս պահանջներին Սեուլ փողպարելը: Եւ ինչպէս հեռագրում են Սեուլից, ալի պահակները ոտքով գնացին:

Տօկիօ. Ռուսական նաւերը որոնք գտնուում էին կորէական ջրերում, ամենայն արազութեամբ վերադարձան Պորտ-Արտուր: Այստեղ դեռ մեծ յուզմունքներ չը կան, բայց նշաններ կան որ շատ շուտով կատարելու են խոշոր նշանակութիւն ունեցող դէպքեր: Ժողովուրդը շատ յուզւած է: Ամենալաւ աղբիւրներից հաղորդում են, որ Ռուսաստանի պատասխանը անգոհացուցիչ է:

ՆՈՐԱՅԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Դրագրութեան մէջ ստացել են հետեւեալ նոր հրատարակութիւնները: 1. Ն. Նալլիւ.—«Ե՛նչ է ձօնաբանքիւր». Թարգմ. Մամրիւ վարդ. 64 էր. 10 կ. 2. Քամիւնիւն Ա. «Երկու աղբիւրացող» (զրոյց) 8 տպագր. 150 էր. գինը 30 կ. 3. Վ. Փափագեան «Ասպի» (պատմածք) 45 էր. գինը 15 կ 4. Ս. Քամիւնիւն—«Ե՛նչ քաղաքայիկը (հեքիաթ)» 94 էր. գինը 25 կ. 8. տպագրութիւն. 5. Վ. Փափագեան—Վիւալ (զրոյց) 15 էր. գինը 3 կ. 6. Ղ. Աղայեան—Պատկերաւոր այրեմունք, բ. տպագրութիւն, բարեգարգած և կրկնապատիկ ճորտըրած. 64 էր. գինը է 15 կ. 7. Կերասունեան դեքսան.—4. Բարուրեանի, 31 էր. գինը 20 կ.

Ա. յ. Եւ ալ յ. f

Կայր հրատարակութեան «*Vierteljahrsschrift der Wiener » Թատրոնում այժմ ներկայացում է նոր օպերէտ «Herr Professor» վերնագրով 3 արարածով. օպերետը նշանաւոր է այն բանով, որ նրա հերինային է մի կայր հրատարակութեան «*Die Kunst des Schachspiels*» ծառայութիւնը գովում են լրագիրները, այլ և գինը որ քրում է նա լրագրական արտաբերութեան, կերպով:*

Դժբազիր-Հրատարակիչ՝
Տիգրան Նազարեան

к на 1904 годъ
ЗВЕКЪ"
е ежедневное.
азмѣръ „Новаго Времени“).
плата уменьшена.
04 года и внесшіе полностью под-
газету со дня подписки до конца
Сѣвернаго Кавказа. Особое вни-
и, Кавказокихъ Минеральныхъ Водъ.
авада; строгое охраненіе, интернсовъ
нашей окр а ны безъ различія на
дтній—такую основныя принципы
6 руб., на 6 мѣсяцевъ 3 руб. 50
руб., на 1 мѣсяцъ 75 коо.
города Россійск.: Имперія на 1 годъ
рода, на 3 мѣсяца 3 руб. 50 коп.,
мѣсяця 1 руб.,
12 руб. на 6 мѣсяцевъ 6 руб.
елающіе могутъ внести пописную
Апрѣля п 1-го Іюля по 2 р.
въ Главной конторѣ Владикавказъ,
бывш. С. І. Назарова.

о подпискѣ на 1904 годъ
„КАЗВЕКЪ“
 изданіе ежедневное.
 Форматъ увеличенъ. (Размѣръ „Новаго Времени“).
 Подписная плата уменьшена.

Вновь подписавшіеся на 1904 года и внесшіе полностью подписную плату, получаютъ газету со дня подписки до конца 1904 года бесплатно.

Газета посвящена нуждамъ Сѣвернаго Кавказа. Особое вниманіе будетъ уделено жизни, Кавказскихъ Минеральныхъ Водъ. Строгая неприкрытая правда; строгое охраненіе, интересъ разнообразнаго населенія нашей окраины безъ различія національностей, вѣроисповѣдній—таковы основныя принципы „Казбека“.

Подписная цѣна: на 1 годъ 6 руб., на 6 мѣсяцевъ 3 руб. 50 коп., на 3 мѣсяца 2 руб., на 1 мѣсяцъ 75 коп.

Съ пересылкой въ другіе города Россійск.: Имперія на 1 годъ 7 руб., на 6 мѣсяцевъ 4 руб., на 3 мѣсяца 3 руб. 50 коп., на 1 мѣсяцъ 1 руб.,

За границу: на 1 годъ 12 руб. на 6 мѣсяцевъ 6 руб.

Допускается разсрочка: Желающіе могутъ вносить подписную плату: при подпискѣ, 1-го Апрѣля и 1-го Іюля по 2 р.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ: въ Главной конторѣ Владикавказъ, контора издательства **„Казбекъ“** С. І. Назарова.

ԱՌԱՐԱՆ ԵՐԱՆՈՐ ՀԻՄՆԱԿԱՆ

Բ. ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ

Պոլիս, Վարանդուկի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից: աստուծոցը

Բ. Նախարարան—11—12

ժ. վերաբերութեան, վերահսկման (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.

Չիկոպանի—9—10 ժ. աշխ. ներքին և ներառյալի 5.

Մ. Պ. Աւետիսեանց—10—11

ժ. միջոցառ. զին. ծրարման և վերաբեր. ծուխան:

Զ. Բ. Քարամանուկ—11—12

ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայի 5.

Դ. Բ. Վ. Վիլյիմ—12—1 ժ. ա. կանանց, զին. և կոկորդի 5.

Պ. Ս. Բարսեղեանց—1—11

ժ. ներքին և երեխայի 5. և եր. կուշ. չորեր. և սորաթ:

Ա. Պ. Կարապետեանց—1—11

ժ. ներքին և երեխայի 5. երեք հինգ. շարք:

Երեկոնց

Դ. Բ. Ստանիսլավ—5—6

ժ. վերաբեր. մորթու և վերն. 5.

Պ. Ս. Լևի—6—7 ժ. ներք. դային (կեղծարարութեան) ներքին և վերն. 5.

Կիւն-ժիլի Երեկոնց—7—7 1/2

ժ. մանկաբարձութեան և կանանց 5.

Պ. Ս. Բարսեղեանց—7 1/2—8 ժ.

Բ. Ս. Նախարարան—8—8 1/2 ժ.

Վարդ 50 կ. չորերները ձրի: Համարները (կոնսիլիումի) և օպի. բացիայի համար աստուծոցը:

Օ. Տ. Առաքելեան—աստուծ. ծաղկահատ. բժշկական մարմնամարդ: 11—1 ժ.:

Հիւանդանոցի վերահսկող:

Բժշկական Նախարարան

«ՏԱՐԱՐԱՆ» աստիճան 1904

Թ. բաժանորդները, ուղարկելով երկու բարձր, կարող են ստանալ 1904 թ. տիկ. Սոֆիա Չալապեանի Իրանիական կարի և ծերի ձեռնարկը, ըստ ցանկում, հայերեն կամ ռուսերեն լեզուով: Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

Չեղանակը կունենայ իրանական վերնագիրը և բովանդակությունը:

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԳՈՅՆԵՐ

Մեզնա և չորհրդող, որ մտքերը ներկում է բնական գոյների՝ սև, շագանակադոյն և շէկ: Հունի վնասարեք ազդեցութիւն մաղերի վրայ: Մի կորորէի գին 1 ռ. 50 կ., ճանապարհամատով երեքական Թ. աստուծան 2 ռ. Պահանջել Թուստասանի բոլոր դեղատներում և անուշահոտ իւղեր վաճառողների մօտ: Գիտարդ զուտ գիտան անդերի մօտ:

Торговый дом «Парфюм» Лаборатория I. ГОЛЕНДЕРЪ С/В. Разъезжал ул. № 13

GRAND HOTEL

ՍՊԵ. Մ. Մորեкая, 18—20.

Վերնաբնակարանի օրակին 1 ժ. 50 կ.—30 ռ.

Պ. Փեյրման

Վերնաբնակարանի օրակին 1 ժ. 50 կ.—30 ռ.

Վ. Ր. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.

Հարմարում է բնական իր մասնագիտությունը վերաբեր. ընդ գործը:

Հասցէ. Արմավիր. Կուբան-սկոյ օբլաստի, քաղաքում Դեյադ. Բեկ-Բա-լուցիան. 5—3

Телефон № 159.

HOTEL ST. GOTTHARD TERMINUS

(J. Vogt-Genrig, Prop.)

En face de la gare Centrale, Postes et Télégraphes. Ա. 0—10

Bo. of John Hardham et Co Tobacco and Snuff Manufacturers. Դիմել No. 101, Fleet Street. 101, LONDON. E. C. Բ. 3—11

ԱԼԲԱՐ—ԱԼԲԱՆԱՆ

Ազգային և ժամանակակից գործիչների և ճեպարանների 101 պատկերներ, գինը 2 ռ.

Դիմել՝ Тифлис, Агбюръ

HOTEL NEW-YORK

Frieder Wilh. Schulze Friedrich-Str. 136, հաղի 2 ռուպէ Bahnhof.

Friedr. Str. Կենդանական կարմրանից, կամուրջի վրայ: Առկա քան 60 սենյակ 80 մանկական ընտանեկան համար: Առկա, ձին սարկներ, սեղանահան, Մի մարդով ՅԱՍՏ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ (սուրճ, եփող, թէյ, կապույտ, մի. ռ., պատկեր, մուսապաններ և գաղապարտած): Սենյակները 2—15 մարդ օրը, շարքով գինը: 0—10

Դ. Չալապեանի թարգմանությունում լոյս տեսած.

1) «ԳՈՐԾԻ ԳՈՐԾԻ Է ՊԱՆԿԱՆԻՍ» (Les affaires sont les affaires): Օկսա Միքայիլ: Կովկաս երեք գործողությունով: գինը 40 կ.

2) Պատկերներից մեկը: Կատակերգություն մեկ գործողությունով: Բրակիոյի: Դինը 15 կուպ.

Վաճառում են հայ գրավաճառների մօտ: Ա. 0—3

ՆԵՐՈՂ ՄԱՋԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԳՈՒԼԵՆԻՐ

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Մ. Պ. Սալապեանի ժառանգությունը

Colortypes Company Limited

Ամերիկայում

Վերնաբնակարանի օրակին 1 ժ. 50 կ.—30 ռ.